

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
CZU:336.221.264:663.2(478)(043)

BULGAC CORINA

**EFECTELE ECONOMICE ALE PRESIUNII FISCALE
ÎN SECTORUL VITIVINICOL**

522.01. FINANȚE

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe economice**

CHIȘINĂU, 2019

**Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului „Finanțe și Asigurări”
a Academiei de Studii Economice a Moldovei**

Conducător științific:

BOTNARI Nadejda, doctor în economie, conferențiar universitar, specialitatea: 522.01. Finanțe.

Referenți oficiali:

ULIAN Galina, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

TIMUȘ Angela, doctor în științe economice, conferențiar-cercetător, Secretar Științific, Institutul Național de Cercetări Economice.

Componența Consiliului Științific Specializat:

COBZARI Ludmila, *președinte*, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

CHICU Nadejda, *secretar științific*, doctor în științe economice, conferențiar universitar.

MOCANU Natalia, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar

FUIOR Elena, doctor în științe economice, profesor universitar

PERCIUN Rodica, doctor habilitat în științe economice, conferențiar-cercetător

Susținerea tezei va avea loc pe data de 27 iunie 2019, la ora 14:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D.522.01-44 din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: MD-2005, mun. Chișinău, str. Bănulescu Bodoni 59, bloc „B”, et. 1, biroul 104.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei, Biblioteca Națională și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expediat la data de 27 mai 2019.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

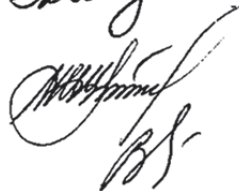
doctor în economie, conferențiar universitar

CHICU Nadejda

Conducător științific:

doctor în economie, conferențiar universitar

BOTNARI Nadejda

Autor:

BULGAC Corina

© BULGAC Corina, 2019

CUPRINS

1. Repere conceptuale ale cercetării	4
2. Conținutul tezei	8
3. Concluzii și recomandări	25
4. Bibliografie	29
6. Adnotare (în română, rusă și engleză)	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate este condiționată de caracterul limitat al resurselor publice provenite din impozite și taxe și, în același timp, de efectele generate de plata acestora asupra activității entităților, creând premisele necesare pentru a lua în considerare indicatorul presiunii fiscale, fapt care ar permite atingerea echilibrului financiar atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic.

Fiind una din cele mai importante restrângeri externe asupra resurselor financiare ale entităților, plățile fiscale influențează relațiile economice ale acestora, precum și deciziile luate. La nivel microeconomic, factorii ce influențează eficiența activității întreprinderilor se manifestă, în principal, prin utilizarea tehnologiilor moderne de gestionare a businessului, inclusiv prin aplicarea instrumentelor științifice și practice ale managementului financiar.

Tehnicile și metodele de gestionare ale managementului financiar permit luarea deciziilor adecvate pentru atingerea nivelului satisfăcător al situației financiare a entității. Cu toate acestea, rămân aspecte insuficient examinate cu privire la impactul economic al presiunii fiscale asupra situației financiare a entităților din diferite sectoare.

Printre diversele tipuri de sisteme și indicatori economici, *presiunea fiscală* se evidențiază ca o modalitate de control și de planificare a mai multor parametri ai activității economice și financiare, care influențează mărimea obligațiilor fiscale ale entității. Cu toate acestea, gradul informativ al presiunii fiscale depinde, în mare măsură, de alegerea și fundamentarea tehnicilor și metodelor de determinare a acesteia. Corectitudinea deciziilor luate depind atât de modul în care indicatorul presiunii fiscale reflectă obiectiv esența fenomenelor analizate, cât și de modul în care au fost cercetați factorii ce cauzează nivelul presiunii fiscale la entitate. Pentru a asigura performanța de ordin financiar într-o entitate, trebuie să luăm în considerare indicatorul și nivelul presiunii fiscale, ceea ce ar permite crearea premiselor pentru sporirea eficienței activității economice a entităților.

La etapa actuală, pentru a dezvolta economia Republicii Moldova, se impune, ca obiectiv necesar în politica fiscală, crearea condițiilor și asigurarea stabilității vărsămintelor la buget, acestea fiind posibile doar prin minimizarea efectelor negative ale presiunii fiscale asupra situației financiare a întreprinderii.

Sectorul vitivinicol constituie una din ramurile strategice ale economiei naționale a Republicii Moldova. În acest sens, asigurarea unei dezvoltări dinamice și echilibrate a acestuia, sporirea competitivității și eficienței economice a produselor vitivinicole, majorarea potențialului de export al țării – toate acestea necesită a fi reglementate de un cadru legislativ și normativ eficient, ușor aplicabil.

Absența unei strategii coerente la nivel național în domeniul vinificației, în scopul pătrunderii produsului și promovării acestuia pe piața UE, conduce la necesitatea examinării impactului impozitelor asupra situației financiare a entităților din sectorul vitivinicol, la studierea proceselor de impozitare a entităților în corelație cu diverși indicatori ce caracterizează activitatea economică și financiară. Toate deciziile în domeniul politicii economice a entității, a modificării gamei de produse, a înlocuirii pieței de desfacere și a desfășurării altor măsuri importante necesită previziunea aspectelor fiscale posibile. Subestimarea consecințelor fiscale așteptate poate duce la situații imprevizibile pentru întreprinderile din sectorul vitivinicol. Însă, pentru entitate este important nu doar să cunoască mărimea plăților fiscale viitoare, în cazul eventualelor modificări ale indicatorilor activității sale economice, ci și să întreprindă măsuri de obținere a unor indicatori economici ai activității ce ar asigura impozitarea optimă a acesteia.

Baza teoretică și metodologică a tezei de doctor o constituie conceptul de „presiune

fiscală”, precum și multiplele metode de măsurare a acestui indicator. Analizând literatura de specialitate în domeniul finanțelor publice și a fiscalității, am constatat că nu există o unică definiție în definirea conceptului de „presiune fiscală”. Totuși, există diferite păreri cu privire la denumirea indicatorului, fapt care induce dificultatea generată de sistemul fiscal asupra agenților economici, folosindu-se termenii de *presiune fiscală*, *povară fiscală*, *sarcină fiscală*, *greutate fiscală*.

Cercetarea s-a bazat pe studierea aprofundată a lucrărilor științifice ale autorilor: Adam Smith, David Ricardo, Dj. Keynes, A. Laffer, K. Makkonnell, S. Bryu ș.a. În aceste studii, problemele gestiunii impozitelor sunt tratate, în principal, la nivel macroeconomic. În lucrările cunoscuților savanți occidentali (precum: Iu. Brigham și L. Gapenski, Van Horn), *impozitele* ocupă un loc deosebit, dar problemele gestiunii fiscale sunt mai puțin analizate. O contribuție semnificativă la studierea problematicei enunțate a fost adusă și de către savanți și practicieni autohtoni: Baurciulu A., Botnari N., Casian A., Chicu N., Cobzari L., Constandache Gh., Criclivaia D., Dandara V., Fuior E., Griciuc P., Hîncu R., Mihalachi R., Pârțachi I., Perciun R., Secieru A., Statulat O., Ulian G., Vostricov D. ș.a.

Subiectul cercetat a fost abordat și de către economiștii români, precum: Bistriceanu Gh. D., Brezeanu P., Cioponea M.-C., Corduneanu C., Dimișcă C. I., Hoanță N., Holt A. G., Nicolăescu E., Șuşnea F. ș.a.

Problemele impozitării și cele ale planificării fiscale au fost cercetate și în lucrările savanților ruși: Brîzgalin A., Barulin S., Ivleva O., Kirova E., Korostelkina I., Curocichin V., Basiev M., Litvin M., Rogojin A., Iurova M., Sidorova E. și alții.

Ca urmare a analizei situației în domeniul de cercetare, s-a constatat că raționalizarea procesului de impunere fiscală în domeniul vitivinicol devine tot mai necesară, având ca scop atingerea echilibrului dintre gradul de stingere a obligațiilor fiscale și gradul de dezvoltare a entității. Ținând cont de cele expuse, cercetarea efectelor nivelului presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol capătă o valoare importantă.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice, metodologice și practice ale efectelor economice ale presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol din perspectiva elaborării propunerilor pentru atenuarea impactului generat de sistemul fiscal asupra situației financiare a întreprinderilor din sectorul vitivinicol. În vederea realizării scopului propus, au fost stabilite următoarele **obiective de cercetare**:

- dezvoltarea și aprofundarea conceptului *presiune fiscală*;
- elucidarea efectelor presiunii fiscale asupra economiei și a societății, stabilirea rolului politicii fiscale, în vederea stabilității financiare a entităților;
- identificarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra rezultatului financiar, asupra profitabilității și asupra stabilității financiare a întreprinderilor;
- reflectarea dependenței dintre nivelul presiunii fiscale și rezultatele financiare, rentabilitate, lichiditate și stabilitate financiară a entităților din sectorul vitivinicol;
- analiza comparativă a metodelor de determinare a presiunii fiscale, identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale acestora, precum și propunerea metodologiei de determinare a presiunii fiscale, care ar prezenta nivelul real al presiunii fiscale asupra subiecților economici din sectorul vitivinicol;
- determinarea presiunii fiscale la un șir de întreprinderi din sectorul vitivinicol;
- justificarea necesității reglementării presiunii fiscale, cu scopul de a stimula activitatea de întreprinzător.

Obiectul cercetării îl constituie presiunea fiscală suportată de agenții economici din sectorul vitivinicol prin prisma evaluării efectelor economice ale acesteia, a relațiilor economice apărute în procesul impozitării între stat și entități.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese.

Metodologia cercetării științifice. Drept bază teoretică și metodologică a cercetării servesc principalele prevederi ale teoriilor clasice și contemporane despre *finanțe* și *fiscalitate*, lucrările științifice ale cercetătorilor și economiștilor autohtoni și străini în domeniul managementului financiar, a planificării fiscale și a metodelor de optimizare a presiunii fiscale. Pentru a realiza obiectivele lucrării, au fost utilizate următoarele **metode de cercetare**:

- *metoda analitică*, prin intermediul căreia s-a ajuns la esența proceselor cercetate;
- *reprezentarea grafică* a evenimentelor și a fenomenelor investigate, care a permis să elaborăm concluzii privind corelarea între indicatori;
- *metoda dialectică*, ca metodă științifică generală de cunoaștere;
- *metodele și tehnicile de formalizare și sistematizare a informației*;
- *metoda cadrului logic*, utilizată la analiza indicatorilor de performanță;
- *metoda analizei comparative*, în cazul cercetării metodelor de determinare a presiunii fiscale, a calculării presiunii fiscale la diferite întreprinderi etc.;
- *metoda statică și dinamică*, în cazul analizei fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- *metode economico-matematice*, aplicate pentru elaborarea modelului econometric.

Suportul informațional al cercetării. Drept suport informațional pentru cercetarea în cauză au servit: materialele articolelor științifice, materialele conferințelor științifice naționale și internaționale, monografiile, situațiile financiare și dările de seamă fiscale ale întreprinderilor din sectorul vitivinicol din Republica Moldova, lucrările științifice, publicațiile și datele expuse pe paginile oficiale ale Biroului Național de Statistică, a Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, a Serviciului Fiscal de Stat, materialele centrelor și institutelor expert-analitice. Au fost efectuate cercetări în domeniul respectiv, și anume în cadrul următoarelor organizații: Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, Institutul Național de Cercetări Economice al Academiei de Științe a Moldovei, Academia de Studii Economice din Moldova, Academia de Studii Economice București, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Economie al Academiei de Științe din Federația Rusă, Universitatea din Craiova. Cercetarea, de asemenea, s-a bazat pe studiile organizațiilor internaționale, o contribuție aparte la conceptualizarea noțiunilor și la evaluarea situației în domeniul de cercetare avându-le: Organizația Internațională a Viei și Vinului, USAID (Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională), Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), Centrul de Cercetare Economică Europeană, Banca Mondială etc.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în următoarele elemente:

- dezvoltarea conceptelor de „presiune fiscală” și „planificare fiscală” precum și elaborarea unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- recomandarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol;
- argumentarea necesității introducerii indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la nivelul întreprinderii;
- ajustarea etapelor de planificare fiscală la întreprinderile din sectorul vitivinicol;
- elaborarea unui sistem de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii;
- elaborarea și validarea modelului econometric de evaluare a interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în aprofundarea și dezvoltarea conceptelor privind *presiunea fiscală* și *planificarea fiscală*; sintetizarea metodelor de evaluare a nivelului

presiunii fiscale la nivel microeconomic utilizate în practica mondială; elaborarea metodologiei de determinare a nivelului optim al presiunii fiscale pentru entități în limitele coridorului fiscal; elaborarea pentru fiecare sector al economiei a „punctului critic” al presiunii fiscale optime, în scopul elaborării standardelor sectoriale privind presiunea fiscală marginală.

Concluziile și recomandările prezentate în teză pot contribui la extinderea unor viziuni teoretice privind fundamentele evaluării și determinării nivelului optim al presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol, ceea ce ar permite menținerea stabilității financiare a acestora și a competitivității pe piața autohtonă și cea internațională.

Valoarea aplicativă a studiului. Prevederile teoretice, fundamentate în teză, inclusiv propunerile și recomandările, pot fi implementate de către:

- *ministerele și departamentele de resort*, cu scopul de a elabora măsuri complexe privind crearea sistemului fiscal eficient, de a perfecționa legislația fiscală și de a reduce presiunea fiscală asupra entităților/ businessului;
- *autoritățile fiscale*, pentru efectuarea analizei activității economico-financiare și identificarea factorilor care influențează nivelul presiunii fiscale și ne îndeplinirea obligațiilor fiscale;
- *întreprinderile și antreprenorii* în domeniul planificării afacerii;
- *managerii entității*, atât cu scop de control, cât și cu scop de previziune, la justificarea deciziilor privind reducerea impactului negativ al impozitelor asupra situației financiare a entității;
- *în procesul instructiv-didactic*, pentru predarea cursurilor: „Fiscalitate”, „Metode și Tehnici Fiscale”, „Gestiunea Fiscală a Întreprinderii”, „Gestiune fiscală”, „Planificare Fiscală”, „Fiscalitate și Administrare Fiscală”, „Evaluarea Afacerii”.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în: au fost dezvoltate conceptele de „presiune fiscală” și „planificare fiscală”; au fost propuse măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol; au fost recomandate măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol; a fost argumentată necesitatea utilizării indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la nivelul întreprinderii; au fost propuse etapele de planificare fiscală la întreprinderile din sectorul vitivinicol; a fost elaborat un sistem de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților economice din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii; a fost evaluată interdependența dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Abordările teoretice, elaborările metodologice și recomandările practice menționate în teză au fost expuse de către autor în cadrul a 10 conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale.

Publicații. Conținutul de bază al tezei a fost expus în 22 de publicații științifice, inclusiv 2 în reviste specializate cu un volum total de 9,24 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza are o structură ce permite realizarea logică a scopului propus. Astfel, structura acesteia constă din adnotare (în limbile română, rusă, engleză), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 144 de surse, 65 anexe, 147 pagini de text de bază, 28 figuri, 54 tabele și 40 formule.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării din cadrul tezei de doctor au fost acceptate spre implementare în activitatea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului, a entității „SUVOROV VIN” S.R.L. din sectorul vitivinicol și în activitatea didactică din cadrul ASEM, confirmate prin certificate de implimentare.

Cuvinte-cheie: politică fiscală, presiune fiscală, impozite, instrumente fiscale, plăți fiscale, planificare fiscală, încasări fiscale, administrare fiscală, reglementare fiscală, entitate, eficiență fiscală, optimizare fiscală, coridor fiscal, stabilitate financiară a entității.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul I "Abordări conceptuale ale presiunii fiscale și metodologia de determinare a acesteia", conține abordările teoretice privind conceptele de bază și principalele teorii doctrinare cu privire la politica fiscală, presiunea fiscală. Tot aici sunt identificați factorii interni și externi ce determină nivelul presiunii fiscale. La fel, este efectuată cercetarea politicii fiscale a statului și impactul acesteia asupra presiunii fiscale la nivel macroeconomic. Autorul analizează abordările metodologice existente în literatura economică de specialitate cu privire la determinarea presiunii fiscale la entitate, prin elucidarea avantajelor și dezavantajelor acestora. De asemenea, s-a realizat un studiu privind influența presiunii fiscale asupra creșterii economice a statului, în vederea comparării situației privind nivelul presiunii fiscale în Republica Moldova și alte state cu același grad de dezvoltare economică.

Eficacitatea politicii fiscale se manifestă prin consecințele ei asupra activității economice. Astfel, prin intermediul impozitelor, atât directe, cât și indirecte, politica fiscală intervine în procesul de obținere și distribuire a veniturilor agenților economici și, respectiv, asupra rezultatelor financiare ale acestora. În acest context, considerăm ca fiind importantă și oportună analiza mecanismului fiscal și impactul acestuia asupra economiei reale din Republica Moldova, iar, în particular, asupra sectorului industrial.

Presiunea fiscală depinde de starea economică, politică și socială a unei țări. Astfel, este dificil de a stabili un plafon maxim al acesteia. Creșterea influenței statului a determinat creșterea presiunii fiscale pe plan mondial, însă creșterea impozitelor nu poate dura la infinit, iar stabilirea limitei maxime a acestora este problema principală a unui stat. În acest context, pentru a preveni efectele negative și a menține un echilibru între veniturile și cheltuielile bugetare, se impune următoarea întrebare: „Care este nivelul până la care poate crește o presiune fiscală fără a genera efecte negative?”.

În literatura economică de specialitate, pentru evaluarea unui astfel de impact, sunt frecvent utilizați termenii „povară fiscală” și „presiune fiscală”. Pentru a evalua impactul impozitelor asupra economiei, propunem utilizarea termenului *presiunii fiscale* - principalul indicator care arată reglementarea fiscală a economiei naționale.

Presiunea fiscală reprezintă, în același timp, și un indicator ce caracterizează impactul fiscal asupra condițiilor de dezvoltare socio-economică a societății și a comportamentului economic al subiecților economici. De asemenea, poate fi evidențiată direcția strategică și informațional-analitică de utilizare a acestui indicator (Tabelul 1):

Tabelul 1. Direcții de aplicare a indicatorului presiunii fiscale

Direcții strategice de utilizare a presiunii fiscale	Direcții informațional-analitice de utilizare a presiunii fiscale
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elaborarea politicii fiscale la nivel <i>macro-</i> și <i>micro-</i>; ▪ Evaluarea impactului modificărilor legislației fiscale asupra potențialului fiscal al teritoriilor; ▪ Elaborarea mecanismelor de suprimare a infrațiunilor fiscale prin evaziune fiscală; ▪ Selectarea și evaluarea eficacității impactului instrumentelor de reglementare; ▪ Alegerea și luarea deciziilor privind repartizarea producției; ▪ Identificarea posibilităților și fezabilitatea utilizării privilegiilor și preferințelor fiscale.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea eficienței sistemului de impozitare, politicii fiscale și a managementului fiscal al instituției; ▪ Previziunea veniturilor fiscale ale bugetului și indicatori ai bugetului, plăților fiscale ale instituțiilor; ▪ Analiza comparativă între țări; ▪ Identificarea și reglementarea distribuirii presiunii fiscale între teritorii și sectoare; ▪ Organizarea și desfășurarea controlului fiscal intern.

Sursa: Preluată și adaptată pe baza [24, p. 9]

Autorul a studiat cadrul legislativ al Republicii Moldova, a generalizat abordările aferente presiunii fiscale din literatura de specialitate și a formulat o accepțiune proprie a presiunii fiscale la nivel microeconomic: „*cota prelevărilor unei părți din veniturile entității în bugetul public național sub forma impozitelor și taxelor, precum și a altor tipuri de cheltuieli de natură fiscală*”. Entitățile calculează indicatorul „presiunea fiscală” exclusiv în limitele mediului său intern. Cu referire la fenomenele și procesele la nivel microeconomic, autorul a delimitat conținutul acestora prin **analiza factorilor care influențează mărimea presiunii fiscale la nivel de entitate**, prezentat în figura 1.

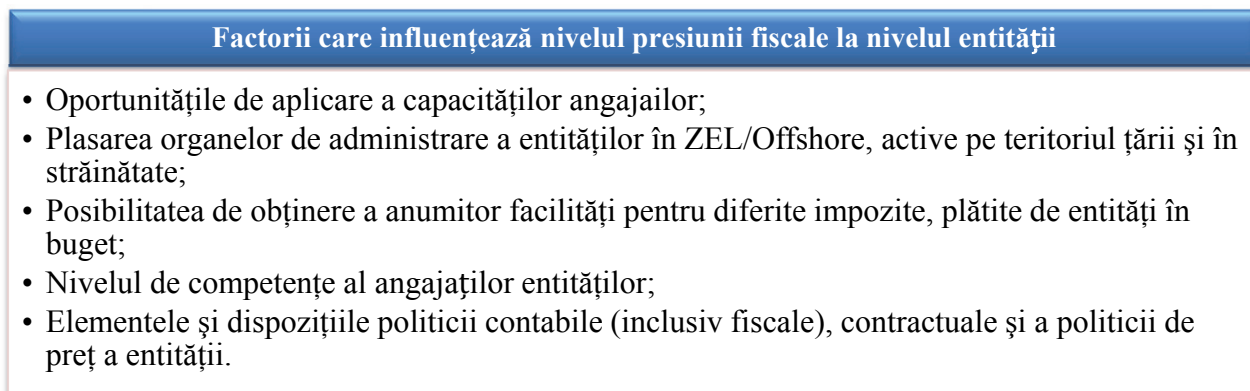

Figura 1. Factorii care influențează asupra mărimii presiunii fiscale la nivel de entitate
Sursa: Preluată și adaptată pe baza [23, p.6]

Ca urmare a examinării conceptelor și abordărilor teoretice, cu scopul de a utiliza indicatorul „presiunea fiscală” pentru soluționarea problemelor în domeniul reglementării economice, *propunem de a introduce în „Codul Fiscal” conceptul de „presiune fiscală”, iar metodologia de calcul și scopul utilizării să fie stabilite la nivelul autorităților executive – Guvernul și Ministerul Finanțelor.*

Autorul a analizat literatura de specialitate, care abordează diferite metode de determinare a presiunii fiscale pentru subiecții economici.

În rezultatul cercetării am dedus că, aplicarea unei sau altei modalități de calculare a presiunii fiscale la nivel de entitate nu ar reflecta cu precizie nivelul presiunii fiscale. Din acest motiv, autorul consideră oportună utilizarea concomitentă a mai multor metode de calcul a presiunii fiscale, iar rezultatele obținute ar permite o descriere mai complexă cu privire la plățile fiscale ale entității.

Totuși, presiunea fiscală își face simțită existența și este foarte dificil de a o fixa între anumite limite cu precizie atâta timp cât ea rămâne tributară unor elemente aleatorii care țin de: diversitatea prelevărilor, caracterul, al încorporării lor în prețuri; volumul de servicii pe care contribuabilul îl primește din partea colectivității, fiind dificil de evaluat de elementele subiective și de intențiile tehnice de încasare, ce anihilează sensibilitatea fiscală a subiectului impozabil. Cu toate acestea, înainte de a trece la selectarea metodei, este necesar să se înțeleagă faptul că, pentru o analiză exhaustivă, este nevoie de un indice care ar corela mărimea sarcinii fiscale a entității cu posibilitățile de dezvoltare a acesteia pe bază de autofinanțare.

În continuare, fiecare ramură a economiei naționale trebuie să se ocupe de identificarea „punctului critic” al presiunii fiscale, ce ar servi drept premisă pentru elaborarea normativelor ramurale privind presiunea fiscală marginală, prin intermediul justificării ponderii salariilor, amortizării și venitului net în valoarea adăugată. Normativele

presiunii fiscale pot avea valoare maximă și minimă. În cazul depășirii acestora, ar exista motive obiective pentru cereri de amânare sau anulare a plăților fiscale. În mod evident, autorul propune, ca indicii presiunii fiscale să fie incluși în rapoartele întreprinderilor.

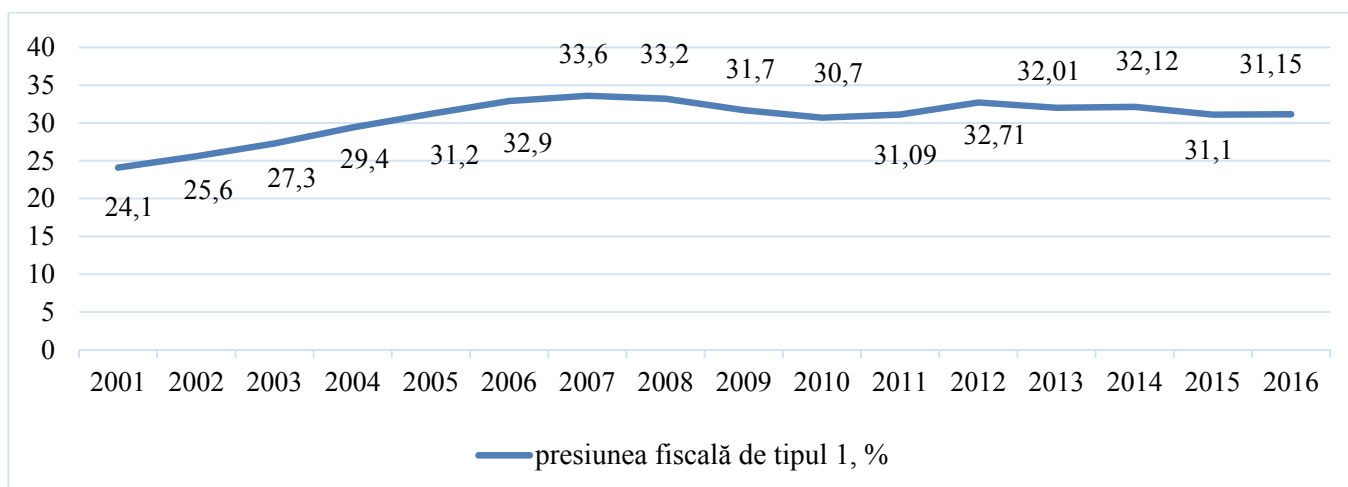
Cu certitudine, nivelul presiunii fiscale poate influența deciziile contribuabililor atât negativ, cât și pozitiv. Totodată, acesta poate fi perceput și suportat de contribuabili în mod diferit, în funcție de apartenența socială, preferințele și cultura contribuabililor. În felul acesta, fiecare instituție își va alege, în mod independent, modalitatea de calculare a presiunii fiscale. În scopul evaluării sumei optime a sarcinii fiscale, este oportună calcularea sumei presiunii fiscale prin aplicarea diverselor metode. Calcularea presiunii fiscale ar permite efectuarea evaluării influenței plăților fiscale asupra situației financiare a întreprinderii.

Problema-cheie a administrării presiunii fiscale, în opinia noastră, constă în determinarea valorii optime a plăților fiscale. Or, scopul statului rezidă în colectarea impozitelor într-o cantitate suficientă pentru asigurarea executării tuturor funcțiilor sale. În același timp, presiunea fiscală nu trebuie să fie excesivă și să suprime activitatea economică a entităților.

Din perspectiva statului, indicatorul „nivelul presiunii fiscale” este utilizat pentru determinarea dimensiunii optime a prelevărilor fiscale întru asigurarea creșterii economice și completarea bugetului în ansamblu. Paralel cu aceasta, valoarea prelevărilor fiscale influențează asupra activității financiare și economice a subiecților economici. În acest sens, este necesar să se asigure un echilibru între *obiectivele fiscale ale statului* și obiectivele entităților în ceea ce privește optimizarea plăților fiscale și crearea unui astfel de mecanism fiscal care ar permite realizarea principiului echitabilității impozitării și care ar ține cont de posibilitatea contribuabilului privind achitarea plăților obligatorii și posibilitatea de a-și dezvolta producția.

În această ordine de idei, vom desfășura o analiză a presiunii fiscale în Republica Moldova în dinamică pentru o perioadă de cincisprezece ani.

Luând în considerare presiunea fiscală (ca pondere a veniturilor fiscale în PIB-ul Republicii Moldova) în dinamică, pentru anii 2001-2016, (Figura 2), constatăm că, în anii 2001-2007, presiunea fiscală crește constant și atinge valoarea sa maximă în anul 2007, apoi variază în câțiva ani, dar se reduce nesemnificativ în anul 2016.

Fig. 2. Evoluția presiunii fiscale în Republica Moldova în anii 2001-2016,%

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor de pe site-ul Ministerului Finanțelor al R. Moldova

Observăm din figura 2, că acest indicator prezintă o tendință evidentă de creștere în anul 2012, comparativ cu 2011, urmată de o reducere treptată în următorii ani. Din punct de vedere al contribuabilului, chiar și o ușoară reducere a presiunii fiscale constituie un rezultat pozitiv. Indicatorul presiunii fiscale, calculat ca raport dintre volumul impozitelor și taxelor plătite în sistemul bugetar și PIB, nu reprezintă, cu regret, nivelul real al scutirilor fiscale în temeiul evaluării PIB-ului țării, care constă în ajustarea datelor oficiale ale volumului producției la valoarea PIB-ului, produs în sectorul informal al economiei.

Nu se ia în considerare nici gradul de influență asupra nivelului presiunii fiscale a prezenței datoriei privind impozitele și taxele. Conform situației din 31.12.2016, în sistemul informațional al Serviciului Fiscal de Stat se înregistrează restanța la plățile de bază în bugetul public național cu suma totală de 948,5 mil. lei sau 2,23% din volumul total de venituri fiscale ale bugetului public național.

Ponderea impozitelor și taxelor ca procent din PIB nu reflectă mărimea reală a presiunii fiscale curente pentru un anumit contribuabil care își îndeplinește conștiincios obligațiile și poate fi explicat prin următoarele fapte. În primul rând, trebuie să se ia în considerare problemele grave ce vizează disciplina fiscală. Prezența acestei probleme este confirmată de indicatorii ce caracterizează mărimea datoriilor la buget. Practica demonstrează că obligațiile fiscale calculate și executarea efectivă a acestora nu este același lucru, iar indicatorul „presiunea fiscală” este determinat reieșind din taxele plătite efectiv la buget sau planificate pentru anul fiscal următor. Indicatorul presiunea fiscală asupra economiei țării caracterizează, de sine stătător, ponderea PIB-ului, redistribuită prin intermediul impozitelor și taxelor. Dar numai în asociere cu alți indicatori importanți ai dezvoltării socio-economice a țării poate fi evaluată gravitatea impozitării în țară și eficiența de funcționare a sistemului fiscal.

Totodată, agenții economici sunt participanți la formarea PIB-ului unei țări, dar continuitatea activității lor depinde, în mare parte, de rezultatele financiare pe care ei le obțin și, în special, de profitul net obținut la sfârșitul anului financiar. Aspectul fiscal este unul foarte important, deoarece influențează asupra tuturor laturilor activității unui subiect economic, posedând calități atât stimulative, cât și restrictive. Fiecare agent economic urmărește, în activitatea sa, minimizarea presiunii fiscale, dar și majorarea venitului din vânzări și a profitului realizat.

Prin urmare, pentru a determina un nivel optim al presiunii fiscale și a evalua corect efectele economice generate de acesta, este necesară o analiză complexă a situației, precum și identificarea condițiilor necesare în vederea asigurării stabilității financiare a întreprinderilor din industria vitivinicolă din Republica Moldova - una din ramurile principale ale economiei țării și o sursă importantă de venit pentru bugetul de stat. Or, crearea unui sector vitivinicol eficient și competitiv în Republica Moldova presupune susținerea agenților economici din acest sector prin diferite instrumente și pârghii economico-financiare.

În Capitolul II „Determinarea și relaționarea obligațiilor fiscale ale întreprinderilor prin prisma indicatorilor de performanță financiară”, autorul descrie situația din industria vitivinicolă din Republica Moldova și aspectele gestionării entităților din cadrul acestui sector. Autorul subliniază importanța analizei și determină obligațiile fiscale suportate de către agenții economici care activează în sectorul vitivinicol. În plus, este determinată presiunea fiscală asupra întreprinderilor din sectorul vitivinicol din

Republica Moldova, prin aplicarea diferitor metode de calcul a acesteia. Este identificată și relația dintre presiunea fiscală și anumiți indicatori ai activității economice a întreprinderilor din sectorul vitivinicol din Republica Moldova.

Crearea unui sector vitivinicol eficient și competitiv în Republica Moldova presupune susținerea agenților economici din acest sector prin diferite instrumente și pârghii economico-financiare. Succesul unui sector se datorează, în mare parte, activității reușite a majorității întreprinderilor de producere din această ramură. Tendința de creștere a prețurilor la producția vinicolă din Republica Moldova va conduce la majorarea venitului din vânzări realizat de entitățile respective. Drept rezultat, va spori profitul obținut de ele, iar creșterea profitului va genera majorarea obligației fiscale a contribuabilului. Respectiv, în urma majorării prețurilor va crește nivelul presiunii fiscale asupra agenților economici ce activează în sectorul vitivinicol. La rândul său, orice creștere a preluărilor obligatorii suportată de agenții economici se repercutează în nivelul prețului practicat la produsele lor, diminuând capacitatea de autofinanțare, de investiții și modernizare, având un impact negativ asupra competitivității întreprinderii respective în relațiile cu exteriorul. Creșterea presiunii fiscale, peste limita admisibilă, generează rezistențe la impozite din ce în ce mai mari. Totodată, concurența internațională provoacă dificultăți agenților economici. De aici reiese o legătură reciprocă între prețul produselor și nivelul presiunii fiscale.

În urma analizei efectuate, constatăm că industria vinicolă deține un rol esențial în economia Republicii Moldova. În conformitate cu datele statistice actuale, sectorul vitivinicol a constituit 3% din PIB-ul țării în anul 2017. Aproximativ 10-12% din bugetul național public este format din veniturile generate din viticultură. Republica Moldova este inclusă în lista primelor 10 țări producătoare și exportatoare de vinuri din lume și produce anual 20-25 milioane de decalitre de vinuri în vrac.

În anul 2016, Republica Moldova a exportat peste 133 mii tone de vin în 63 de țări în valoare de peste 107 mil. USD, ceea ce constituie cu 10,2 mil. USD mai mult decât în 2015. Aceste rezultate au clasificat Republica Moldova pe locul 22 în lume în exportul de vinuri, având o pondere de 0,3% din exportul mondial de vinuri.

În prezent, companiile vitivinicole se confruntă cu anumite dificultăți: active depășite, lipsa investițiilor, lipsa de diversificare a pieței de export, cantitatea insuficientă de vin de calitate, marketing și management inefficient.

Un factor important, de multe ori cu efect negativ asupra activității oricărei întreprinderi, este sistemul de impunere prin intermediul indicatorului „presiunea fiscală”.

În contextual cercetării în cauză, autorul și-a propus să efectueze analiza fiscală a entităților ce activează în cadrul sectorului vitivinicol, inclusiv evaluarea nivelului presiunii fiscale - activitate indispensabilă atât pentru managementul întreprinderii, cât și pentru managementul sectorului.

Analiza fiscală permite urmărirea modificărilor ce s-au produs în timp în acest cadru, cum acestea au influențat nivelul presiunii fiscale și stabilitatea financiară a entităților, identificarea celor mai importanți factori care au provocat schimbări în evoluția și structura agregatului fiscal, corectitudinea aplicării legislației fiscale, etc.

Etapele de bază ale desfășurării analizei fiscale sunt prezentate în tabelul 2.

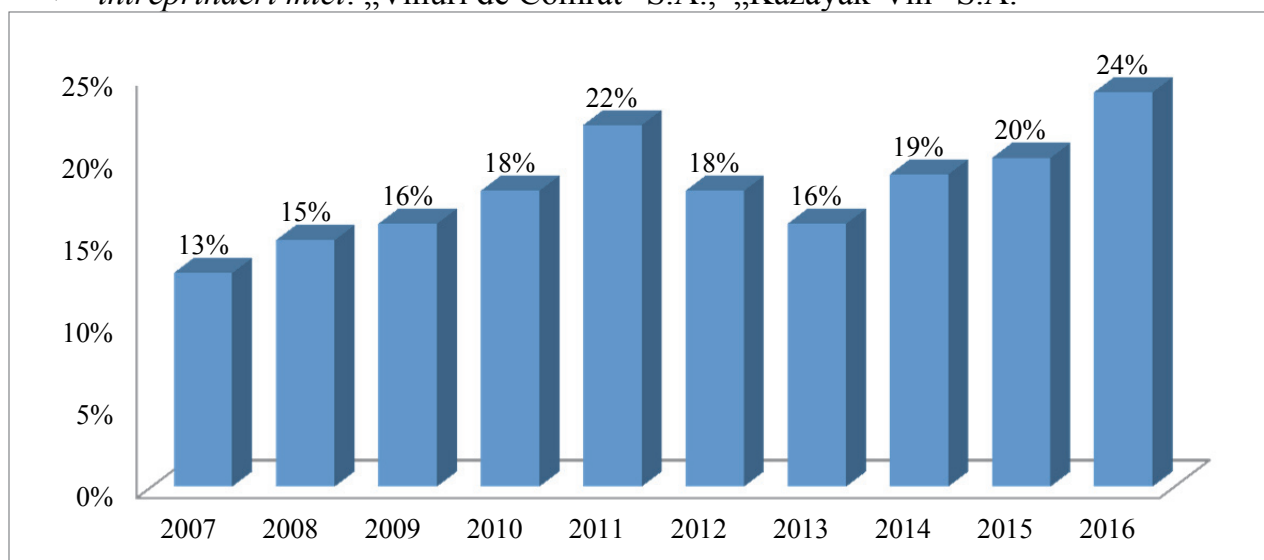
Tabelul 2. Etapele principale ale desfășurării analizei fiscale

Prima etapă: <i>Analiza cantitativă a impozitelor și taxelor</i>	1.1. Analiza temporală a impozitelor și taxelor, achitate de întreprindere pentru perioada cercetată
	1.2. Analiza verticală a impozitelor și taxelor, achitate de întreprindere pentru perioada cercetată
	1.3. Analiza factorială a dinamicii și structurii plăților fiscale
A doua etapă: <i>Analiza presiunii fiscale relative</i>	2.1. Analiza structurală a impozitelor și taxelor plătite de întreprindere
	2.2. Analiza indicatorului <i>presiune fiscală</i>
	2.3. Analiza coeficienților presiunii fiscale, specifici anumitor sectoare ale economiei
A treia etapă: <i>Analiza arieratelor entității cu referire la impozite și taxe</i>	3.1. Analiza arieratelor – restanțelor entității cu referire la impozite și taxe
	3.2. Analiza raportului dintre suma arieratelor și suma impozitelor și taxelor achitate de entitate
	3.3. Analiza factorială a arieratelor apărute la entitate

Sursa: Preluat și adaptat de autor în baza[21, p.17]

Analiza situației în sectorul vitivinicol solicit realizarea unei analize fiscale a entităților din acest sector. Astfel, din cele 94 de entități ce se ocupă cu fabricarea vinurilor din struguri, au fost supuse analizei 7 întreprinderi, fiind grupate după volumul veniturilor din vânzări (Figura3), și anume:

- ✓ *întreprinderi mari:* „Vinăria Bostavan” Î.C.S., „Suvorov-Vin” S.R.L;
- ✓ *întreprinderi mijlocii:* „Imperial Vin” S.A., Î.M. „Vinia Traian” S.A., S.C. „Tomai-Vinex” S.A.;
- ✓ *întreprinderi mici:* „Vinuri de Comrat” S.A., „Kazayak-Vin” S.A.

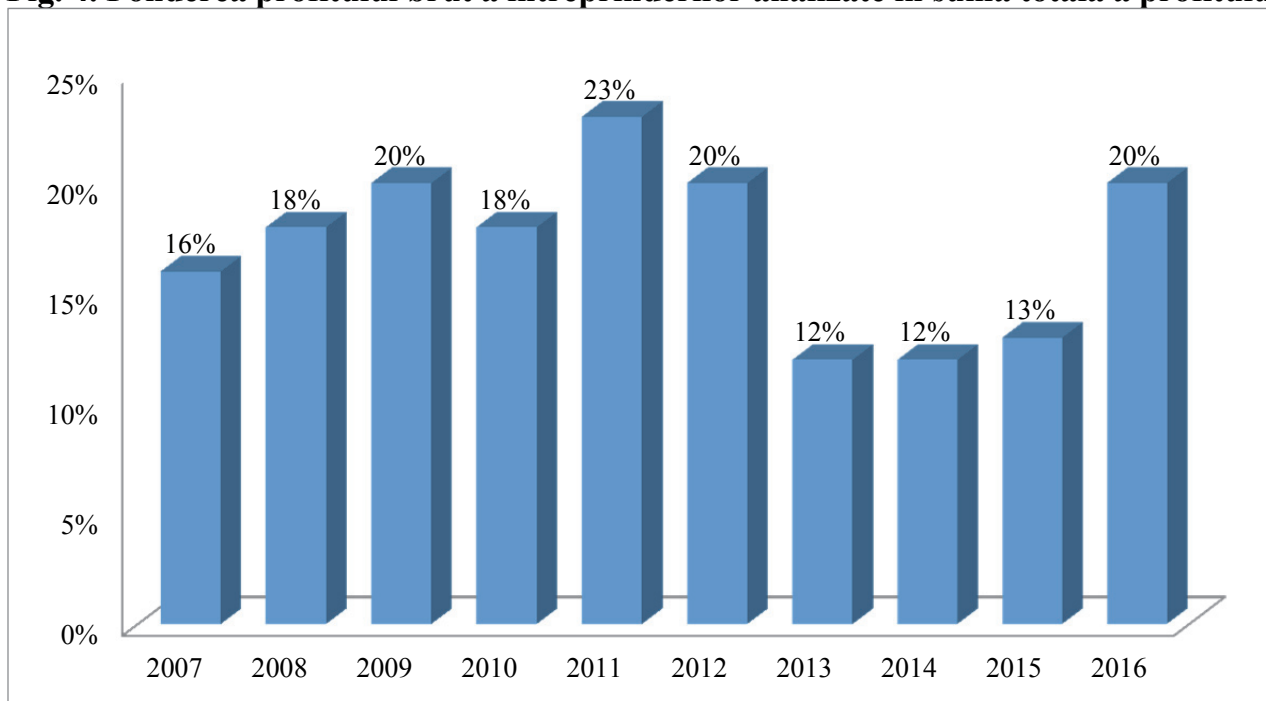
Fig. 3. Ponderea veniturilor din vânzări a întreprinderilor analizate în suma totală a veniturilor din vânzări a întreprinderilor ce se ocupă de fabricarea vinului, %

Sursa: Elaborată de autor

Informația prezentată în fig.3 denotă că ponderea întreprinderilor incluse în analiză este impunătoare: pe parcursul perioadei analizate ponderea veniturilor din vânzări a acestor întreprinderi în totalul venitului din vânzări a sectorului vitivinicol a crescut de la 13% în anul 2007 până la 24% în anul 2016, fapt ce confirmă importanța și valoarea acestui grup de întreprinderi, în general, în sector.

Este semnificativă și contribuția lor la formarea profitului brut. Pe parcursul întregii perioade, ponderea profitului brut a entităților analizate în suma totală a profitului brut înregistrat pe sectorul vitivinicol (Fig. 4), a înregistrat valori între 12% minim și 23% maxim, ceea ce reprezintă o dovadă certă a relevanței acestor întreprinderi atât pentru sectorul vitivinicol, cât și pentru economia Republicii Moldova în ansamblu.

Fig. 4. Ponderea profitului brut a întreprinderilor analizate în suma totală a profitului

brut a întreprinderilor ce se ocupă de fabricarea vinului, %

*Sursa:*Elaborată de autor

În continuare, analiza presupune determinarea *indicatorului presiunea fiscală pentru întreprinderile incluse în eșantion*, ca raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii și valoarea veniturii din vânzări (tabelul 3; figura 5).

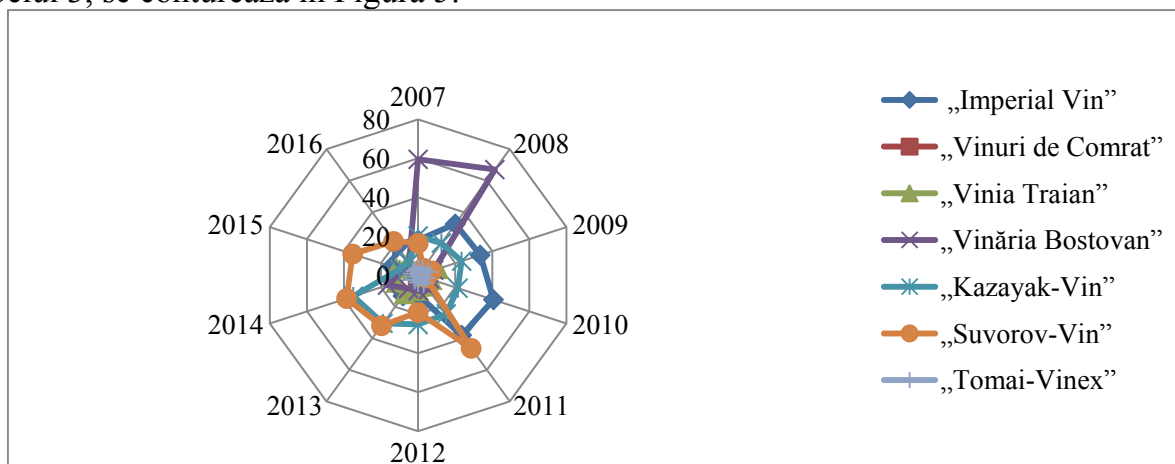
Tabelul 3. Analiza presiunii fiscale generate de suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări, %</i>										
Imperial Vin	21,73	23,03	25,74	26,36	20,71	14,61	23,05	16,76	17,98	16,54
Vinuri de Comrat	17,97	32,50	33,55	40,66	38,07	10,11	13,11	13,16	14,34	18,13
Vinia Traian	2,64	4,05	10,92	7,17	6,89	7,81	11,78	11,73	11,83	8,65
Vinăria Bostovan	59,51	67,02	8,41	6,14	9,18	7,99	8,38	16,48	8,13	7,91
Kazayak-Vin	20,13	20,40	23,48	21,47	24,57	25,27	30,56	34,95	9,91	8,16
Suvorov-Vin	16,45	4,57	7,43	4,30	46,25	19,04	32,01	38,57	35,32	21,52
Tomai-Vinex	3,25	4,12	5,66	4,53	4,87	3,73	2,90	2,06	2,73	2,83

Sursa: Elaborat de autor în baza [Anexelor 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26]

Situația privind *nivelul presiunii fiscale la întreprinderile analizate*, calculat în Tabelul 3, se conturează în Figura 5:

Fig. 5. Evoluția presiunii fiscale ca raport dintre suma tuturor plăților obligatorii față de valoarea veniturii din vânzări (%), anii 2007-2016

Sursa: elaborat de autor în baza [Tabelului 3]

Conform datelor din tabelul 3, figura 5, observăm că la întreprinderile analizate *nivelul presiunii fiscale generat de suma tuturor plăților obligatorii în totalul veniturii din vânzări* atestă o fluctuație de la nivelul minim de circa 2% în cadrul întreprinderii S.C. „Tomai-Vinex” S.A. în 2016 până la valori maxime de circa 67% la întreprinderea „Vinăria Bostavan” S.R.L. în 2008.

Analizând, comparativ, *nivelul presiunii fiscale* la întreprinderile din eșantion, observăm o tendință stabilă în cadrul entităților „Kazayak-Vin” S.A., „Imperial Vin” S.A., Î.M. „Vinia Traian” S.A. și S.C. „Tomai-Vinex” S.A., deși se înregistrează valori diferite de la o întreprindere la alta. Este vizibilă tendința fluctuațiilor acestui indicator în cadrul întreprinderii „Vinăria Bostavan” cu valori minime între 6% și maxim de 67%, și în cadrul entității „Vinuri de Comrat” nivelul presiunii fiscale asupra veniturii din vânzări este semnificativ și variază de la 10% până la 40%.

Dacă analizăm tendința în cadrul tuturor entităților incluse în eșantion, cu referire la *valorile maxime și minime ale presiunii fiscale*, nu se constată o relație de interdependență între întreprinderile analizate de-a lungul anilor (de exemplu, presiunea fiscală maximă și minimă la fiecare entitate în diferiți ani). Așadar, presiunea fiscală este influențată, în cea mai mare parte, de anumiți factori interni, și nu de politica fiscală generală, care are aceleași prevederi fiscale pentru toate întreprinderile din sectorul vitivinicol.

Pornind de la rezultatele analizei fiscale a entităților din cadrul sectorului vitivinicol, autorul propune, în primul rând analiza presiunii fiscale calculată ca raport dintre toate plățile obligatorii și valoarea veniturii din vânzări pe grupuri de întreprinderi *mici, medii și mari*, după criteriul nivelului veniturii din vânzări. În urma analizei efectuate cu privire la nivelul presiunii prelevărilor obligatorii pe intervalul de timp 2007-2016 am evidențiat următoarele:

- 1) *Nivelurile cele mai reduse ale acestui indicator (sub 10%) se înregistrează, în special, la întreprinderile mijlocii:* „Vinia Traian”, „Tomai-Vinex” ;
- 2) *Un nivel al presiunii prelevărilor obligatorii cuprins între 16%-21% se regăsește în următoarele întreprinderi:* „Imperial Vin” S.A, „Vinuri de Comrat” și „Suvorov-Vin”;
- 3) *Entitățile din categoria întreprinderilor mari:* „Vinăria Bostavan” și „Suvorov-Vin” au înregistrat un nivel înalt al presiunii prelevărilor obligatorii pe intervalul de timp

cuprins între 2007 și 2016: („Vinăria Bostovan” 67,02%, în anul 2007, cu tendință de reducere în următorii ani și „Suvorov-Vin” cu 46,25% în anul 2011).

Conform studiului realizat, constatăm valorile presiunii fiscale relativ dispersate în jurul unei valori medii sau constante (figura 5), o tendință clară a fluctuației mari a nivelului presiunii fiscale asupra întreprinderilor *mici* și *mari* și valori mai puțin dispersate în cazul întreprinderilor *mijlocii*.

Sintetizând rezultatele analizei fiscale detaliate a entităților din sectorul vitivinicol, **conchidem:**

- Entitățile din sectorul vitivinicol achită un număr impunător de plăți obligatorii, iar unele din ele, sub aspect juridic, nici nu reprezintă plăți fiscale (nu sunt stipulate în „Codul Fiscal al Republicii Moldova”), fiind un dezavantaj semnificativ pentru sistemul fiscal din Republica Moldova;
- La majoritatea entităților supuse analizei, cea mai mare parte a plăților obligatorii le revine contribuțiilor de asigurări sociale;
- Există o tendință comună în dinamica indicatorilor: suma tuturor plăților obligatorii și venitul din vânzări, fapt care ne permite să admitem existența unei relații directe între acești indicatori;
- Rezultatele obținute, în urma realizării calculelor indicatorului presiunii fiscale, prin aplicarea diferitor metode de determinare a acestuia, ne-au condus la ideea că cele mai multe dintre aceste rezultate nu sunt informative din diverse motive;
- Cel mai reprezentativ indicator al presiunii fiscale este cel determinat ca raport dintre valoarea plăților obligatorii și veniturile din vânzări;
- Modul de calculare a indicatorului „presiunea fiscală” ne permite să determinăm presiunea fiscală atât pentru orice unitate economică individuală, cât și pentru o ramură;
- Se înregistrează o fluctuație foarte puternică a valorii indicatorului presiunii fiscale atât *în cadrul* entității, cât și *între* entități (de la 2 până la 10 ori).

Cercetarea efectuată servește drept argument în sprijinul creșterii durabile a entităților din sectorul vitivinicol, pentru a le atribui statutul de întreprinderi competitive, care generează valoare adăugată. Or, nu este suficient să sistematizăm viziunile cu privire la performanța financiară a entităților, ci și să evidențiem relația dintre performanța financiară și nivelul presiunii fiscale generat de rezultatele activității economice, și invers, relația dintre nivelul de impozitare și rezultatele financiare generate de aceasta. Mai ales că se conturează oportunitatea de a introduce în metodologia fiscală termenul de „punct critic” al presiunii fiscale optime pentru fiecare ramură, ceea ce ar facilita soluționarea unui spectru larg de probleme cu care se confruntă entitățile din sectorul real al economiei în Republica Moldova. Normele presiunii fiscale pot atinge valori minime și maxime. Însă, în cazul depășirii, poate interveni un demers obiectiv pentru cererea de amânare sau anulare a plăților fiscale. Indiscutabil, indicatorul presiunii fiscale trebuie să fie reflectat în rapoartele financiare ale întreprinderii.

Luând în considerare complexitatea analizei fiscale detaliate și efectele economice propulsate de presiunea fiscală, accentuăm importanța majoră a acesteia atât pentru managerii entității, cât și pentru investitori, deoarece permite scoaterea în evidență a impactului sistemului fiscal asupra finanțelor întreprinderii.

Totodată, autoritățile publice trebuie să determine numai un singur indicator măsurabil, ceea ce ar permite compararea situației între diferite întreprinderi și industrii, în scopul ajustării politicii fiscale a statului. În opinia noastră, un astfel de indicator sintetic este raportul dintre suma tuturor plăților obligatorii achitate de întreprindere (cu excepția impozitului pe venit reținut din salariile angajaților) la valoarea veniturilor din vânzări.

Deși indicatorul presiunii fiscale oferă o imagine despre povara plăților fiscale la entitate și ne permite să comparăm nivelul presiunii fiscale la diferite întreprinderi (din aceeași ramură, din diferite ramuri naționale și chiar la nivel internațional), cu toate acestea, indicatorul respectiv nu indică, de unul singur, modul în care sistemul fiscal afectează sistemul financiar și indicatorii de performanță financiară a agentului economic. Pentru creșterea performanțelor, întreprinderea supusă impozitării trebuie să-și optimizeze sarcina bugetară (în sens restrâns, fiscală), iar pentru aceasta este necesar ca managerii să cunoască și să implementeze *metode și tehnici fiscale* adecvate, accesibile, pentru a acționa în conformitate cu legislația în vigoare.

Considerăm că este posibilă și necesară identificarea relației dintre presiunea fiscală și anumiți indicatori ai activității întreprinderii. În opinia noastră, acești indicatori sunt *lichiditatea și rentabilitatea întreprinderii*. Impozitele, taxele și vărsămintele asimilate se regăsesc în valoarea adăugată, respectiv valoarea adăugată este sursa de finanțare ale acestora. În condițiile în care agenții economici înregistrează un rezultat net nefavorabil, pentru plata impozitelor și taxelor, ei trebuie să apeleze la surse atrase sau la rezerve. Achitarea plăților obligatorii, într-un final, este legată de ieșirea resurselor financiare din trezoreria entității, afectând, în primul rând, lichiditatea întreprinderii.

Referitor la indicatorul *rentabilității*, relația nu este atât de directă. Oricum, se conturează clar. Orice creștere a prelevărilor obligatorii suportată de agenții economici se repercutează în nivelul prețului practicat la produsele lor, respectiv, influențează volumul vânzărilor și valoarea profitului. Prin urmare, nivelul presiunii fiscale afectează profitabilitatea întreprinderii în ansamblu.

Ratele presiunii fiscale au o influență negativă sau pozitivă asupra performanței, asupra echilibrului financiar și ratingului întreprinderilor, în funcție de poziția adoptată pe piață (agresivă sau prietenoasă).

Așadar, adițional în cercetare, s-a efectuat analiza indicatorilor de *lichiditate și rentabilitate* al activității entităților, precum și compararea, în dinamică, a indicatorului presiunii fiscale. Datele rezumate cu privire la entitățile supuse analizei, ne permit să deducem o relație inversă între nivelul presiunii fiscale și rentabilitate. Deci, constatăm că există o corelație strânsă între *presiunea fiscală și situația financiară a entităților*, iar managerii financiari trebuie să conceapă acest lucru drept instrument de stimulare a acțiunilor referitoare la folosirea rațională a tuturor resurselor de care dispune entitatea.

În capitolul trei ” Raționalizarea sistemului de impunere a agenților economici din cadrul sectorului vitivinicol în vederea atenuării presiunii fiscale”, autorul a analizat posibilitatea de optimizare a procesului de impozitare a entităților, precum și distribuirea presiunii fiscale conform etapelor ciclului productiv și comercial. De asemenea, a abordat *metoda autocontrolului intern pe etape a presiunii fiscale a subiecților economici* pe baza indicatorilor financiari și economici ai dezvoltării lor; a sistematizat direcțiile de optimizare a presiunii fiscale a entității în sistemul de administrare a ei. Pornind de la aceasta, a fost elaborat *modelul indexului mediu vectorial al stabilității fiscale cu ajutorul modelului factorial predicativ grafic integral* pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii, fapt care a permis stabilirea legăturii dintre nivelul presiunii fiscale și sustenabilitatea financiară pentru întreprinderile din sectorul vitivinicol din Republica Moldova.

Analiza presiunii fiscale în acest capitol este strâns legată de *procesul real* de calculare și plată a impozitelor, de căutare a modalităților de reducere a impozitelor pe baza utilizării metodelor politicii contractuale, alegerea unei politici contabile pentru recunoașterea cheltuielilor etc. Pe parcurs, a fost supusă evaluării *eficacitatea măsurilor de planificare fiscală, orientate spre reducerea nivelului de impozitare pe baza utilizării*

tuturor aspectelor fiscale și a dreptului civil. Totodată, ar putea exista o creștere a impozitelor în valoare absolută, dar, în termeni relativi, aceștia trebuie să scadă, aceasta fiind posibil în condițiile în care creșterea indicatorilor economici depășește creșterea impozitelor. În acest caz, apare problema *transformării* impozitării într-un factor de stimulare a producției. Drept rezultat, obiectivele de reducere a impozitelor sunt în strânsă legătură cu obiectivele de creștere a eficacității și productivității.

Astfel, autorul a propus sistemul de determinare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderii conform diferitor criterii, în baza cărora sunt divizate nivelele presiunii fiscale: minimal, admisibil, sporit și este justificat impactul presiunii fiscale asupra deciziilor investiționale ale întreprinderilor. De asemenea, autorul consideră oportun de a *implementa metoda autocontrolului intern, pe etape, a presiunii fiscale a subiecților economici pe baza indicatorilor financiari și economici ai dezvoltării lor.*

Analizând presiunea fiscală la unitățile economice din sectorul vitivinicol și identificând relația reciprocă dintre nivelul presiunii fiscale și indicatorii financiari cu privire la activitatea subiecților economici, constatăm că *este necesar să se determine posibilitățile de reducere a presiunii fiscale pentru entități, în vederea majorării profitului net obținut de agenții economici ce activează în sectorul vitivinicol.* Acest fapt este posibil prin așa-numita **planificare fiscală** sau **optimizare fiscală**.

Cea mai eficientă etapă pentru minimalizarea presiunii fiscale se dovedește a fi etapa planificării activităților desfășurate pentru perioada de contractare a acestora. Pe acest segment se evaluează consecințele încheierii diferitelor acorduri și se identifică oportunitățile de reducere a riscurilor fiscale și a ineficienței care apare din cauza formulării incorecte. În vederea determinării corectitudinii proceselor de planificare propunem o structură logic etapizată a etapelor de planificare fiscală a activităților. (Fig. 6)

I. Etapa de pregătire

- *Analiza legislației privind impozitele și taxele:*
- generalizarea informațiilor (impozitele, cotele, procedura de calcul, modalitățile de plată);
- luarea deciziilor de administrare;
- înregistrarea în documentele corespunzătoare.

II. Etapa primară

- *Evaluarea preliminară a activității antreprenoriale a entității:*
- analiza relațiilor contractuale care urmează a fi încheiate;
- stabilirea volumului total al lor;
- perfecționarea lor continuă.

III. Etapa analitică

- *Analiza scutirilor fiscale adecvate, a regimurilor speciale de impozitare, a zonelor de scutiri fiscale:*
- identificarea instrumentelor fiscale, care pot fi utilizate în procesul de optimizare a impozitării.

IV. Etapa finală

- *Elaborarea schemelor de impozitare optimă pentru desfășurarea activității economice:*
- evaluarea instrumentelor selectate și ajustarea relațiilor contractuale.

Fig.6. Etapele de planificare fiscală a activităților desfășurate pentru perioada de contractare

Sursa: Elaborată de autor.

Planificarea fiscală eficientă reduce riscurile fiscale prin reacționarea operativă asupra factorilor *externi* (schimbări constante în legislația fiscală, un număr mare de ajustări și explicații) și *interni* (schimbarea conducerii companiei, contabililor sau contabilului șef, angajaților necalificați în departamentul contabilitate, în departamentul fiscal).

Modalitatea principală de reducere a riscurilor fiscale poate fi obținută prin tehnologia *controlului intern al calculelor fiscale*, ce reprezintă o activitate orientată spre verificarea corectitudinii și caracterului complet al conținutului informațiilor în raportul fiscal, calcularea și plata la timp a impozitelor la buget. *Scopul* acestei activități este de a asigura respectarea normelor legislației fiscale și reducerea riscurilor fiscale.

Realizarea controlului fiscal poate fi desfășurată prin utilizarea *metodelor de autocontrol al evidenței fiscale în baza direcțiilor individuale de control* (tabelul 4):

Tabelul 4. Metode de autocontrol al sistemului de evidență fiscală

Direcțiile autocontrolului	Metodele
Fundamentarea informațiilor cu privire la tranzacțiile economice în evidența fiscală	verificarea tranzacțiilor interdependente; organizarea repartizării responsabilităților între angajați la introducerea informațiilor; limitarea accesului la informații.
Corectitudinea informației incluse	prevenirea erorilor de introducere a informației; efectuarea verificărilor aritmetice prin sumarea calculelor fiscale; verificarea corectitudinii sistemelor automatizate; analiza fiabilității informațiilor de intrare.
Corectitudinea lucrului cu registrele de evidență contabilă și fiscală	controlul asupra registrelor de evidență contabilă; controlul asupra registrelor de evidență fiscală; verificarea corectitudinii executării și înregistrării operațiunilor.
Siguranța informației fiscale	limitarea accesului la informații; crearea copiilor la bazele de date ale documentelor; asigurarea confidențialității; utilizarea sursei de alimentare speciale pentru a preveni pierderea de informații în timpul lucrului cu documentele.

Sursa: Elaborată de autor în baza[20]

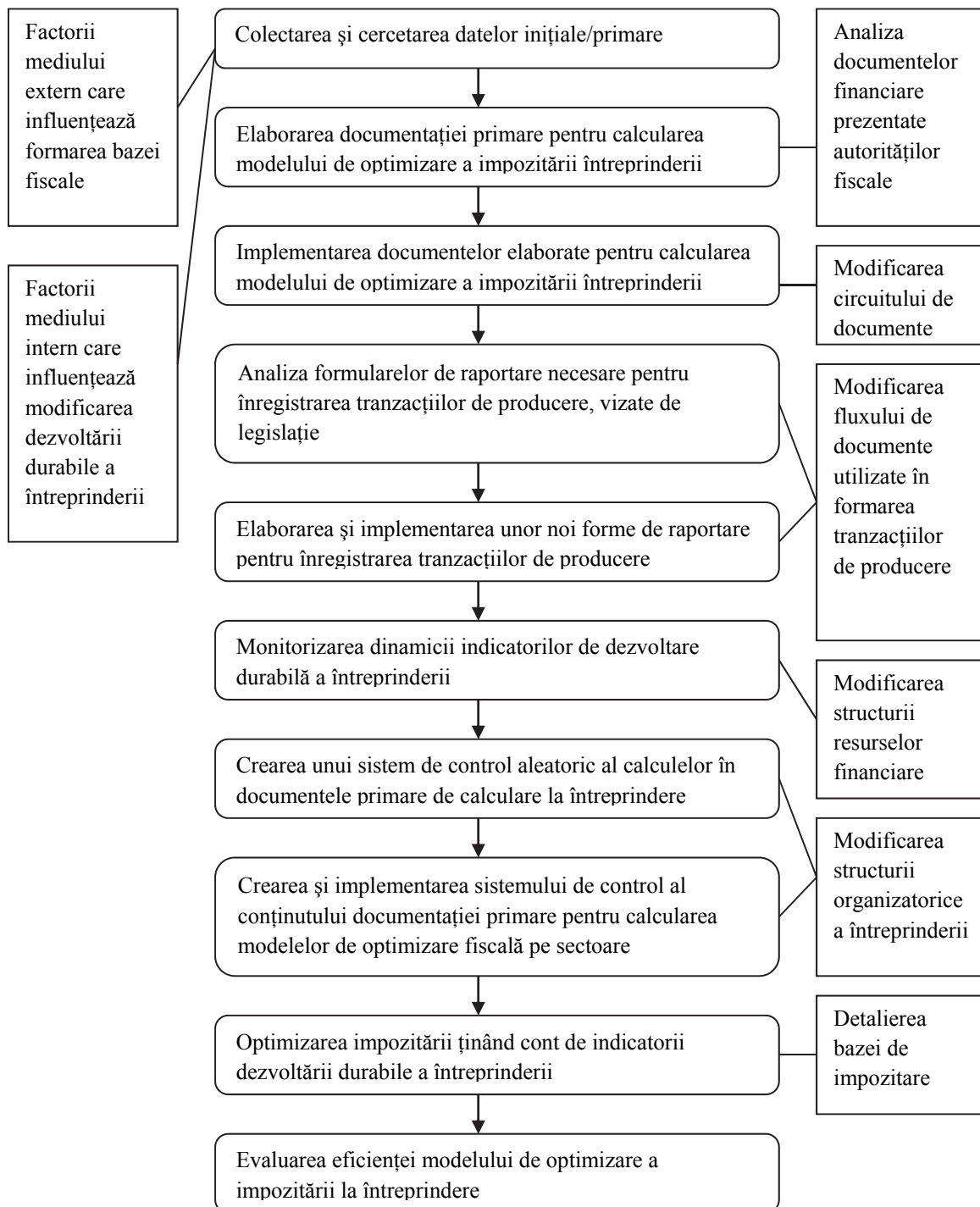
Studierea fundamentelor teoretice ale planificării fiscale, elucidarea rolului său în optimizarea fiscală a instituției au demonstrat că modalitatea eficientă de creștere a profitabilității nu este reducerea mecanică a impozitelor, ci crearea unui sistem eficient de management al întreprinderii și adoptarea unor soluții financiare care permit să fie optimă întreaga structură (inclusiv impozitele).

Având în vedere tendințele actuale de creștere a presiunii fiscale a subiecților economici, autorul a elaborat un algoritm de formare a modelului de optimizare a impozitării întreprinderii (figura 7), care va ține cont de evaluarea impactului factorilor de mediu extern și intern asupra stabilității financiare a acesteia:

Cu alte cuvinte, nu facem referințe la tactica reducerii fiscale, ci la *strategia administrării fiscale optime a întreprinderii* ca urmare a unei planificări fiscale eficiente, ce constă în reglementarea sistemului de impozitare al întreprinderii în așa fel încât în timpul

realizării procedurilor de planificare fiscală, control și reglementare, valoarea indicatorului presiunii fiscale să se afle în limitele „coridorului fiscal”, care în contextul acestei teze - reprezintă formarea funcției de bază privind optimizarea impozitării întreprinderii cu un risc impozitar minim.

De vreme ce determinarea nivelului presiunii fiscale joacă un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, aceste decizii vor avea ca scop sporirea nivelului de dezvoltare financiară a entității. Capacitatea întreprinderii de a-și controla și de a-și îmbunătăți performanța financiară depinde, în mare parte, de modul în care aceasta este supusă impozitării.

Figura 7. Algoritmul de formare a modelului cu privire la optimizarea impozitării
 Sursa: Adaptat de autor în baza [22, p. 18]

Studiind literatura de specialitate, conștientizăm că, în pofida eforturilor enorme de cercetare, nu se cunoaște exact gradul de influență a nivelului presiunii fiscale, suportat de unitățile economice, asupra stabilității financiare a acestora. De aceea, considerăm oportună și relevantă dezvoltarea unei metodologii de evaluare a stabilității financiare a unităților economice din sectorul vitivinicol și interdependența acestora cu nivelul presiunii fiscale, la care este supusă entitatea, prin utilizarea tehnicilor econometrice, care constituie un instrument deosebit pentru identificarea relațiilor cauzale dintre variabila dependentă și cea independentă, iar rezultatele obținute sunt demne de încredere pentru luarea deciziilor de către managerii entităților.

În procesul elaborării *modelului factorial predicativ grafic integral*, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii, este necesar să se determine factorii care formează indicatorul rezultativ: *indexul mediu vectorial al stabilității fiscale, rentabilitatea vânzărilor, rentabilitatea activelor, coeficienții lichidității absolute, coeficienții lichidității curente, gradul solvabilității curente, rezistența fiscală și presiunea fiscală.*

În vederea atingerii acestui obiectiv, vom utiliza **metoda analizei factoriale**.

Această metodă se aplică în procesul cercetării și evaluării influenței unor indicatori financiari (factoriali, exogeni) asupra indicatorului analizat (rezultat, endogen).

Există *dependențe aditive, multiplicative, multiple și mixte.*

Cu **dependența aditivă**, factorii formează indicatorul rezultat sub forma unei sume algebrice (de exemplu, pentru a determina indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale - IACDF).

$$\text{IACDF} = \text{MF} + \text{CTL} + \text{ME} + \text{OMVSD} + \text{PEP} + \text{MI} + \text{CC} + \text{NCC} + \text{IFC} - \text{CBTL} - \text{ÎTL} - \text{CBTS} - \text{ÎTS} - \text{DC} \quad (1)$$

unde:

MF reprezintă mijloace fixe;

CTL – creanțe pe termen lung;

ME – materiale;

OMVSD – obiecte de mică valoare și scurtă durată;

PEP – producția în curs de execuție și produse;

MI – mărfuri;

CC – creanțe comerciale;

NCC – numerar în casierie și disponibilități la conturi curente;

IFC – investiții financiare curente;

CBTL – credite bancare pe termen lung;

ÎTL – împrumuturi pe termen lung;

CBTS – credite bancare pe termen scurt;

ÎTS – împrumuturi pe termen scurt;

DC – datorii comerciale.

Prin intermediul analizei factoriale este posibilă evaluarea influenței fiecărui factor asupra indicatorului rezultat și prognozarea valorii indicatorului rezultat pentru devierile viitoare a factorilor selectați. Așadar, vom obține indicatorul rezultat folosind modelul dependenței mixte a factorilor. Acest model oferă o combinație diferită a influenței relațiilor factorilor asupra indicelui calculat.

Pentru determinarea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, propunem **un model matematic al relației dintre indicatorul rezultat (Tabelul 5) și plățile medii** privind: impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului, contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului, TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM, accizele.

Modelul indexului /indexului mediu vectorial al stabilității fiscale:

Pentru $n > 1$, avem:

$$MIMVSF = X_1 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n IPA\hat{I}_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_2 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n CAS_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_3 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n CAM_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_4 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n TVAPSRM_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} + X_5 \times \left(\frac{\sum_{i=1}^n A_i}{n} \right) \div \frac{\sum_{i=1}^n IACDF_i}{n} \quad (2)$$

unde:

$IPA\hat{I}_i$ – impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, anul i ;

CAS_i – contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorului, anul i ;

CAM_i – contribuțiile de asigurări medicale ale angajatorului, anul i ;

$TVAPSRM_i$ – TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul RM, anul i ;

A_i – accizele anului i ;

$IACDF_i$ – indicatorul de acoperire cumulativă a datoriilor fiscale, anul i ;

n – numărul de ani;

X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 – coeficienții de fiabilitate (încredere) a datelor privind plățile fiscale determinate prin metoda expert de evaluare.

Tabelul 5. Rezultatele aplicării modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale la unele întreprinderi din sectorul vitivinicol al Republicii Moldova

Indicatori	Anii										MIMVSF
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MIVSF, întreprinderi											
„Imperial Vin” SA	2,92	6,75	0,32	0,56	0,21	0,08	0,09	0,07	0,07	0,04	1,11
„Vinuri De Comrat” SA	0,18	0,10	0,09	0,11	0,13	0,19	0,19	0,27	0,27	0,30	0,18
„Vinia Traian” S.A.	0,02	0,01	0,04	0,03	0,02	0,03	0,03	0,05	0,05	0,03	0,03
„Vinaria Bostavan” S.R.L.	-7,57	-13,31	-0,95	0,17	0,14	0,15	0,08	0,21	0,11	0,10	-2,09
„Kazayak-Vin” S.A.	0,22	0,16	0,08	0,05	0,07	0,04	0,06	0,10	0,05	0,18	0,10
„Suvorov-Vin” S.R.L.	-2,61	-0,32	-0,89	2,53	1,02	0,29	0,46	0,60	0,57	0,41	0,21
„Tomai-Vinex” S.A.	0,35	0,35	0,08	0,07	0,04	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,10
MIVSF, sectorul vitivinicol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	0,20

Sursa: Elaborat de autor.

Analiza valorilor rezultatelor, calculate în urma implementării modelului indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, se efectuează pe baza următoarelor **ipoteze**:

- ✓ Când valoarea $0,2 \leq MIMVSF/MIVSF \leq 0,9$ – întreprinderea este stabilă în ceea ce privește impozitul, iar quantumul impozitelor plătite nu are impact grav asupra activităților economice ale întreprinderii în ceea ce privește impozitarea, iar optimizarea ei nu este o sarcină prioritară a subiectului economic.

- ✓ $1 \leq \text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \leq 1,4$ – întreprinderea este instabilă din punct de vedere fiscal, iar mărirea impozitelor plătite are un impact semnificativ asupra activității întreprinderii.
- ✓ $\text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \geq 1,5$ sau $\text{MIMVSF}/\text{MIVSF} \leq 0$ – se atestă o lipsă acută a mijloacelor proprii, pentru acoperirea deducerilor fiscale ale întreprinderii.
- ✓ $\text{MIMVSF}/\text{MIVSF} < 0,2$ este posibilă concluzia că plățile obligatorii la buget nu sunt plătite integral sau întreprinderea are o structură nerațională a activelor.

Modelul, elaborat de autor, poate fi utilizat pentru calcularea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale a entității pentru o perioadă de 3, 5, 10 ani, în scopul comparării ramurale a mai multor companii vitivinicole sau pentru identificarea valorii ramurale medii a indicatorului rezultat și pentru determinarea indexului mediu anual al stabilității fiscale a unui singur agent economic.

Valoarea indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, în anul 2016, se încadrează în valorile stabilite numai pentru „Suvorov-Vin” S.R.L., „Vinuri de Comrat” S.A. și pentru întregul sector vitivinicol al Republicii Moldova.

În urma analizei indexului mediu vectorial al stabilității fiscale, **pot fi selectate trei companii pentru implementarea modelului factorial predicativ grafic integral**, în vederea evaluării stabilității financiare a întreprinderilor:

- 1) „Vinuri de Comrat” S.A.;
- 2) „Vinaria Bostavan” S.R.L.;
- 3) „Suvorov-Vin” S.R.L.

Etapă a doua în procesul elaborării modelului factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a unei întreprinderi, constă în determinarea presiunii fiscale

După calcularea tuturor elementelor necesare, se formează modelul factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii.

Modelul factorial predicativ grafic integral (pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii) este un model de *prognoză financiară*, bazat pe analiză dinamică (modelul factorial strict-determinist sau modelul de regresie, bazat pe analiza indicatorilor financiari ai întreprinderilor pe o perioadă de 5-10 ani și pe baza estimărilor experților privind stabilitatea financiară viitoare a companiei). *Selectarea acestor indicatori pentru evaluarea stabilității financiare este condiționată de mai multe motive:*

- pot fi aplicați la întreprinderile cu diferite tipuri de activități economice (inclusiv, în sectorul vitivinicol);
- sunt utilizați de către organele de stat (inclusiv autoritățile fiscale) la evaluarea situației financiare a întreprinderii;
- dețin avantajul simplității de calcul și baza accesibilă de informații;
- permit caracterizarea utilizării eficiente a resurselor disponibile din gestiunea întreprinderii, care nu se dublează.

Acest model se bazează pe **patru direcții principale care formează rezultat**, o reprezentare a situației financiare a întreprinderii prin intermediul cercetării a opt factori: indexul vectorial al stabilității fiscale, rentabilitatea vânzărilor (comercială brută), rentabilitatea activelor (economică), coeficienții lichidității absolute, coeficienții lichidității intermediare, coeficienții lichidității curente, rezistența fiscală și presiunea fiscală.

Scara propusă pentru evaluarea stabilității financiare a entității, bazată pe esența indexului vectorial al stabilității fiscale, poate fi utilizată, în opinia noastră, doar în cazul în care acesta va fi în intervalul stabilității suficiente. În caz contrar, depășirea indicelui unității indexului vectorial al stabilității fiscale nu va indica evoluția pozitivă a stabilității financiare, ci dimpotrivă, fapt care va fi în raport direct cu lipsa de mijloace pentru achitarea plăților obligatorii la buget.

Tabelul 6. Modelul factorial predicativ grafic integral, pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii X.

Nr. crt.	Denumirea factorilor de influență asupra stabilității financiare a întreprinderii	Valoarea factorului la sfârșitul perioadei de gestiune	Valorile prognozate ale factorilor de influență pe varianta:		
			pesimist	invariabil	optimist
1.	Rentabilitatea vânzărilor (comercială brută)	x	x	x	x
2.	Rentabilitatea activelor (economică)	x	x	x	x
3.	Coeficienții lichidității absolute	x	x	x	x
4.	Coeficienții lichidității intermediare	x	x	x	x
5.	Coeficienții lichidității curente	x	x	x	x
6.	Impozitele directe (presiunea fiscală) calculate la:	x	x	x	x
	1 leu venit din vânzări	x	x	x	x
	1 leu profit brut	x	x	x	x
	1 leu profit net	x	x	x	x
7.	Presiunea fiscală a întreprinderii (impozitele indirecte calculate la 1 leu cost al vânzărilor)	x	x	x	x
8.	MITVSF	x	x	x	x

Sursa: Elaborat de autor.

Indicator roșu ≥ 4

Indicator verde ≤ 4

Indicator albastru ≤ 4

Starea instabilă – se manifestă în cazul în care oricare impact asupra mediului intern și extern al entității va conduce la pierderea stabilității și va amenința cu perspectiva de faliment.

Indicator roșu ≤ 3

Indicator verde $\in [4; 5]$;

Indicator albastru ≥ 1

Starea stabilă – indică că entitatea are suficiente rezerve, care constituie o protecție față de efectele negative ale factorilor interni și externi.

Indicator roșu ≤ 2

Indicator verde ≥ 6

Indicator albastru ≥ 0

Stabilitatea absolută demonstrează nu doar existența unor rezerve pentru a menține o stare stabilă, dar, de asemenea, prezența unor mecanisme care permit companiei să ia măsuri preventive pentru a preveni posibilele consecințe ale impactului negativ.

În cazul în care indexul vectorial al stabilității fiscale va depăși indicatorul din zona stabilității suficiente (caracteristica indicelui stabilității financiare), care este în intervalul valorilor mai mare de 1,5, poate fi interpretată ca o stabilitate critică, iar mai mică de 0,2 – ca pseudo-stabilitate, care se obține, în primul rând, prin evaziunea de la achitarea plăților obligatorii la buget.

Luând în considerare imprezvizibilitatea mediului economic al Republicii Moldova, *modelul factorial predicativ grafic integral* – pentru evaluarea stabilității financiare a entităților - se impune ca un demers strategic atât în procesul de planificare strategică (inclusiv planificare fiscală), cât și managementul financiar al întreprinderii.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Drept urmare a cercetărilor teoretico-metodologice și studiilor teoretico-aplicative înfăptuite, autorul constată că resursele publice provenite din impozite și taxe au un caracter limitat, iar efectele generate de plata acestora asupra activității entităților din sectorul vitivinicol au creat premisele necesare pentru a lua în considerare indicatorul presiunii fiscale, ca fiind una din cele mai importante restricții externe asupra resurselor financiare ale entităților.

La etapa actuală nu orice stat poate fi caracterizat prin existența unei politici fiscale raționale și a unui mecanism eficient de realizare a acesteia. Unul din indicatorii, care permit evaluarea eficacității realizării politicii fiscale la nivel *macro*- este indicele presiunii fiscale. Analiza indicatorului „presiunea fiscală” asupra economiei țării, care, de sine stătător, caracterizează doar ponderea PIB-ului redistribuită prin intermediul impozitelor și taxelor, și doar în asociere cu alți indicatori importanți ai dezvoltării socio-economice a țării fapt ce ne permite să estimăm nivelul și gravitatea impozitării în țară și eficiența funcționării sistemului fiscal. Atenția cercetătorului este axată pe faptul că în Republica Moldova, presiunea fiscală înaltă este legată de nivelul scăzut al PIB-ului și al PIB-ului pe cap de locuitor în comparație cu alte țări. Prin urmare, presiunea fiscală înaltă în Republica Moldova nu contribuie la creșterea PIB-ului, ci, mai curând, afectează creșterea respectivă. Deși presiunea fiscală în Republica Moldova este similară cu cea din țările europene, ea se impune prin tentă confiscatoare pentru contribuabilul moldovean, în condițiile unei puteri de cumpărare scăzute a monedei naționale, a unei inflații active și a unor venituri mici, obținute de majoritatea contribuabililor. Din acest considerent, similitudinea și compararea ratei fiscalității din Republica Moldova cu ratele țărilor europene este incorectă și prezintă o eroare economică gravă.

În vederea atingerii obiectivelor propuse în cercetare, autorul a analizat presiunea fiscală la care sunt supuși agenții economici din cadrul sectorului vitivinicol, pe baza situației a șapte întreprinderi din domeniul respectiv, urmărind pe parcursul întregului proces efectele produse de nivelul presiunii fiscale asupra stabilității financiare a entităților. Concluziile și recomandările au fost formulate reieșind din examinarea situației întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol în domeniul estimării efectelor economice generate de plățile fiscale și parafiscale asupra rezultativității economico-financiare, prin dezvoltarea unei metodologii de evaluare a stabilității financiare a unităților economice și interdependența acesteia cu nivelul presiunii fiscale, la care este supusă entitatea, prin utilizarea tehnicilor econometrice pe o perioadă de zece ani (2007-2016).

Realizarea cercetărilor teoretice, metodologice și analitice referitoare la tema abordată permite formularea următoarelor concluzii:

(1) Studiarea conceptelor privind povara fiscală și presiunea fiscală, în vederea evidențierii și delimitării asemănarilor și deosebirilor dintre aceste concepte, au permis autorului dezvoltarea și formularea conceptului într-o nouă redacție: ***presiunea fiscală la nivel micro-reprezintă cota prelevărilor unei părți din veniturile entității în bugetul public național sub forma impozitelor și taxelor, precum și a altor tipuri de cheltuieli de natură fiscală.*** În abordarea dată accentul este pus anume pe faptul că în calcul se înscriu nu doar plățile sub formă de impozite și taxe, dar și alte plăți cu caracter fiscal și parafiscal, cum ar fi: contribuțiile de asigurări sociale, primele de asigurări medicale, penalitățile fiscale, amenzile, etc.

(2) Autorul a cercetat și a dezvoltat conceptul de „planificare fiscală”, în vederea elaborării unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol. Astfel, conchidem că ***planificarea fiscală*** presupune nu doar tactica reducerii presiunii fiscale, ci și strategia gestiunii fiscale optime a întreprinderii. În opinia noastră, planificarea fiscală presupune elaborarea unui complex de măsuri care implică un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și menținerea

riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare.

(3) În vederea identificării corelației dintre nivelul presiunii fiscale și stabilitatea financiară a entităților autorul a efectuat o analiză *fiscală* detaliată în cadrul a șapte întreprinderi vitivinicole din Republica Moldova. Determinarea nivelului presiunii fiscale are un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, iar cuantificarea efectelor economice produse de aceasta este complicată și necesită timp, deoarece același nivel al presiunii fiscale poate fi interpretat în diferite cazuri: benefic și dăunător pentru dezvoltarea economico-financiară a entităților, în dependență de circumstanțe și de obiectivele propuse spre realizare. Capacitatea întreprinderii de a-și controla și de a-și îmbunătăți performanța financiară rezultă, în mare parte, din modul în care aceasta este supusă impozitării. Continuitatea activității întreprinderilor depinde, în mare parte, de rezultatele financiare pe care le obțin și, în special, de profitul net obținut la sfârșitul anului financiar. Aspectul fiscal este unul foarte important, deoarece influențează asupra tuturor laturilor activității unui subiect economic, posedând calități atât stimulative, cât și restrictive. Fiecare agent economic urmărește, în activitatea sa, minimizarea presiunii fiscale, dar și majorarea venitului din vânzări și a profitului realizat. În această ordine de idei autorul a contribuit prin elaborarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol;

(4) De vreme ce determinarea nivelului presiunii fiscale joacă un rol important în procesul de luare a deciziilor manageriale, iar aceste decizii vor avea ca scop sporirea nivelului de dezvoltare financiară a entității, argumentăm necesitatea utilizării indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la nivelul întreprinderii. Presiunea fiscală poate contribui la pregătirea informației, care asigură un echilibru stabil între influența factorilor *externi* (incluși în legislația fiscală) și *interni* (dependenți de întreprinderea propriu-zisă), totodată ghidând deciziile administrative nu spre o simplă reducere a impozitelor, ci spre optimizarea activității întregii întreprinderi. În această ordine de idei, autorul consideră necesară includerea în sistemul de indicatori ai managementului financiar – *indicatorul presiunii fiscale*;

(5) În vederea optimizării obligațiilor fiscale ale entităților din cadrul sectorului vitivinicol autorul a dedus etapele planificării fiscale, care presupun elaborarea unui complex de măsuri care implică un echilibru cu nivel redus al presiunii fiscale și menținerea riscurilor fiscale la limitele acceptabile, orientate spre raționalizarea impozitelor plătite și reducerea riscurilor fiscale conform legislației în vigoare. Sistemul de planificare fiscală include anumite *etape succesive și interdependente*, ce au ca scop reducerea presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol:

(6) Studierea metodologiei de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților economice din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii a favorizat decizia autorului de a evidenția metodologia universală, care ar permite compararea nivelului de impozitare în diferitele sectoare ale economiei. În urma aplicării în practică și a determinării, comparării rezultatelor indicatorului presiunii fiscale a entităților din cadrul sectorului vitivinicol în baza mai multor metode de determinare a presiunii fiscale, formulăm următoarele concluzii:

- toate metodele de determinare a presiunii fiscale, diferă ca importanță și conținut, având lacune care influențează conținutul indicatorului presiunii fiscale, informațiile sale, limitează posibilitatea de aplicare a presiunii fiscale în gestionarea situației financiare a organizației;

- diversele metodologii de determinare a presiunii fiscale aplicate la nivel microeconomic diferă în funcție de structura impozitelor, luate în calculul presiunii fiscale;

starea impozitelor incluse (plătite sau calculate); indicele integral, cu care se compară suma impozitelor;

- o barieră în a deduce metodologia universală de determinare a nivelului presiunii fiscale la nivel de entitate sunt schimbările frecvente ale legislației fiscale și abordările diferite în mod semnificativ cu privire la metoda de determinare a presiunii fiscale;

- *calculul indicelui presiunii fiscale la întreprindere* trebuie să se desfășoare în cadrul unei metodologii complexe de analiză fiscală. Deci, metoda de calcul al indicelui trebuie să ofere o descriere completă în ceea ce privește presiunea fiscală absolută și relativă asupra întreprinderilor. Calculul indicelui presiunii fiscale nu trebuie să se efectueze doar în baza unei singure formule. Procesul de analiză a metodelor de determinare a presiunii fiscale, cercetate și aplicate în cadrul tezei, ne-a permis să constatăm lipsa opiniei comune a cercetătorilor cu privire la selectarea criteriilor de determinare a ei.

Majoritatea metodelor de determinare a presiunii fiscale la nivel de întreprindere examinate în lucrare pot fi utilizate în practică. Cu toate acestea, pentru selectarea metodei, este necesar să evidențiem faptul că, pentru o analiză exhaustivă, este nevoie de un indice care ar corela mărimea sarcinii fiscale a entității cu posibilitățile de dezvoltare a acesteia pe bază de autofinanțare.

(7) Studiarea efectelor economice a presiunii fiscale asupra activității economico-financiare a entității a încurajat autorul de a elabora și valida modelul econometric de evaluare a interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol. În urma rezultatelor obținute, autorul a relevat că modelarea a permis formularea următoarelor concluzii:

- aplicarea tehnicilor econometrice, constituie un instrument veridic pentru identificarea relațiilor cauzale dintre variabila dependentă și cea independentă, iar rezultatele obținute sunt demne de încredere pentru luarea deciziilor de către managerii entităților;

- scara propusă de evaluare a stabilității financiare a entității, bazată pe esența indexului vectorial al stabilității fiscale, poate fi utilizată doar în cazul în care acesta va fi în intervalul stabilității suficiente. În caz contrar, depășirea indicelui unității indexului vectorial al stabilității fiscale nu va indica dinamica pozitivă a stabilității financiare, ci dimpotrivă, fiind în raport direct cu lipsa de mijloace pentru achitarea plăților obligatorii la buget.

Soluționarea problemei științifice importante, care constă în fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor produse de aceasta asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor, fapt care a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calculare a indicatorului respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol. Ca rezultat a soluționării acestei probleme autorul tezei a formulat o serie de **recomandări**:

1) Pentru a reflecta și a evalua impactul fiscalității asupra subiecților economici, se propune de a legifera definiția propusă de autor ca fiind „*presiunea fiscală la micronivel, constituind cota de prelevare a unei părți din veniturile subiectului economic în sistemul bugetar sub formă de impozite și taxe, dar și alte plăți cu caracter fiscal*”, prin introducerea unor completări și modificări în Codul Fiscal.

2) Se recomandă entităților din cadrul sectorului vitivinicol, pe lângă metodele tradiționale de determinare a nivelului presiunii fiscale, de a lua în considerare influența impozitelor indirecte care trebuie luate parțial spre calcul și ajustate, folosind un coeficient special, bazat pe elasticitatea cererii și ofertei față de produs. În acest sens, propunem un model adaptat de determinare a presiunii fiscale ce presupune și analiza modificării cererii la produsele întreprinderii în funcție de modificarea prețului, ceea ce va permite determinarea gradului de influență a impozitelor indirecte asupra agentului economic.

3) Pentru asigurarea unei creșteri durabile a entităților din sectorul vitivinicol, pentru a le atribui statutul de întreprinderi competitive, pentru a efectua investiții în dezvoltarea acestora, este recomandabil de evidențiat, influența performanței financiare asupra nivelului presiunii fiscale generat de rezultatele activității economice, și invers, influența generată de nivelul de impozitare asupra rezultatelor activității economico-financiare a entității. În special, se conturează necesitatea de a introduce în metodologia fiscală termenul de „punct critic” al presiunii fiscale optime pentru fiecare ramură, fapt care ar oferi posibilitatea de a rezolva un spectru larg de probleme cu care se confruntă entitățile din sectorul real al economiei în Republica Moldova. Și în cazul în care nivelul presiunii fiscale a întreprinderii depășește punctul critic stabilit pentru sectorul din care face parte această entitate, atunci apare un argument obiectiv pentru solicitarea amânării sau anulării a unei cote părți din obligațiile fiscale.

4) Pentru accentuarea rolului indicatorului presiunii fiscale în cadrul analizei situației financiare a entității, care deține poziții preferențiale în pregătirea informației și care ține cont de impactul impozitelor asupra stării financiare a companiei, propunem o abordare nouă a metodologiei de determinare a stabilității financiare a întreprinderii. Un loc special și important în metodologia propusă de evaluare a stabilității financiare a instituției îl ocupă *modelul indexului mediu vectorial al stabilității fiscale* în sectorul vitivinicol al Republicii Moldova. Oportunitatea cercetării diferitor variante ale modelului factorial predicativ grafic integral pentru evaluarea stabilității financiare a întreprinderii este dictată de imprevizibilitatea mediului economic al Republicii Moldova (în procesul de planificare strategică, planificare fiscală, managementul financiar al întreprinderii). Or, mediul economic urmează să fie pregătit adecvat pentru evenimente incerte.

5) În scopul *minimizării presiunii fiscale* a întreprinderilor din sectorul vitivinicol, propunem implementarea planificării fiscale. În acest sens, recomandăm introducerea termenului *planificare fiscală* în legislația Republicii Moldova, și anume în următoarea redacție: „*acțiuni legale ale contribuabilului, inclusiv utilizarea integrală a tuturor facilităților prevăzute de legislație, a scutirilor fiscale și a altor metode și tehnici legale, care permit acesteia din urmă să evite sau, într-o anumită măsură, să reducă plățile obligatorii la buget, produse de acestea sub formă de impozite, taxe și alte plăți*”.

6) Pentru procesul de planificare fiscală, propunem a lua în considerare metodologia de optimizare a presiunii fiscale a întreprinderii pe baza abordării complexe, în care se efectuează analiza fiscală a întreprinderii și se apreciază valoarea indicelui presiunii fiscale în limitele optime ale „coridorului fiscal”. Prin noțiunea de *coridor fiscal*, în contextul cercetării în cauză, se înțelege construcția funcției de bază a optimizării impozitării întreprinderii prin reglementarea sistemului de impozitare a întreprinderii în așa fel încât procesul de realizare a procedurilor de planificare fiscală a valorii indicatorului presiunii fiscale să fie în limitele „coridorului fiscal”.

7) În scopul implementării indicatorului presiunii fiscale - pentru soluționarea problemei în domeniul reglementării economice - se propune a completa „Codul fiscal” cu termenul „presiunea fiscală”, iar metodologia de calculare și scopurile utilizate a se stabili la nivelul organelor executive – Guvern și Ministerul Finanțelor. De asemenea, a fost justificată necesitatea includerii în legislația fiscală a conceptelor: contribuții pentru asigurări sociale și medicale, precum și alte plăți obligatorii, achitate de către întreprinderi (plăți cu caracter fiscal), însă, *de facto*, nu se regăsește în sistemul fiscal, deoarece acestea nu sunt reflectate în „Codul fiscal”. De asemenea, se recomandă stabilirea, la nivel legislativ, a valorilor maxime admise a presiunii fiscale pentru diferite sectoare ale economiei naționale. În această ordine de idei, *indicatorul presiunii fiscale* trebuie să fie reflectat în rapoartele financiare ale întreprinderii.

BIBLIOGRAFIA

1. *Baza de date a Biroului Național de Statistică a RM*[online]. [citat 25.09.2018].Disponibil: <http://www.statistica.md/>.
2. BOTNARI, N., GRICIUC, P. Cadrul analitic de evaluare a impactului instrumentelor fiscale asupra funcționalității economiei naționale. În: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii*: conf. șt. intern.: culeg. de art. șt., 26-27 septembrie 2014. Chișinău: ASEM, 2014. pp.21-29.ISBN 978-9975-75-716-4.
3. BULGAC, C. Eficientizarea gestiunii fiscale a entității în scopul reducerii presiunii fiscale. În: *Competitivitatea și Inovarea în Economia Cunoașterii*: Conferința Științifică Internațională din 22-23 septembrie 2017, Volumul III, Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău, 2017, pp. 137-144, 0,62 c.a. ISBN 978-9975-75-897-0.
4. BULGAC, C. Mecanismul de evaluare a presiunii fiscale asupra economiei în Republica Moldova =The evaluation mechanism of the tax burden on the economy in the Republic of Moldova. *Economie și Sociologie*. 2017, nr. 1/2,pp. 140-148.ISSN 1857-4130.
5. BULGAC, C. Metodologii de determinare a presiunii fiscale pentru subiecții economici: sinteze și reflecții. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria. Științe exacte și economice: revistă științifică*. Chișinău: USM, 2017,nr.7 (107), pp. 16-24, 0,94 c.a. ISSN 1857-2073.
6. BULGAC, C. Modalități de reducere a presiunii fiscale la nivel microeconomic și la nivel național, practici autohtone și internaționale. În: *Potențialul de finanțare al pieței financiare nebankare și perspectivele dezvoltării acesteia*: conf. șt. intern., 27-28noiem.2015. Chișinău: ASEM, 2015, pp. 263-267. ISBN978-9975-3018-4-8.
7. BULGAC, C. Politica fiscală a Republicii Moldova și măsuri de optimizare a acesteia. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Învățământului Superior*: Conferința Științifico-Practică Internațională din 5 iunie 2014, Volumul II, Cahul, 2014, pp. 104-110, 0,55 c.a. ISBN 978-9975-914-92-5.
8. BULGAC, C. Practici internaționale de perfecționare a sistemului fiscal prin reforma fiscală. În:*Creșterea economică sustenabilă în condițiile actuale*: conf. intern., 08-09 noiem. 2016. Chișinău: ASEM, 2017. pp. 105-110. ISBN 978-9975-75-849-9.
9. BULGAC, C. Strategii de realizare a politicii fiscale eficiente pentru Republica Moldova în etapa actuală. În: *Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine*:Conferința Științifică Internațională din 19 octombrie 2013, Ediția a XXVIII-a, Volumul XXII, Iași, România, 2013, pp.20-26, 0,60 c.a. ISBN-978-606-687-042-9.
10. CIOPONEA, M-C. *Finanțe publice si teorie fiscală*. București:Editura Fundației România de Mâine, 2007.388 p. ISBN 978-973-725-757-4.
11. COBZARI, L., NOROC, D. Implicațiile taxei pe valoarea adăugată asupra agriculturii în Republica Moldova. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Învățământului superior*: conf. șt.-practică intern., 5 iunie 2014. Cahul:Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, 2014, vol. 2,pp. 123-126.ISBN 978-9975-914-92-5.
12. Codul Fiscal al Republicii Moldova: nr.1163-XIII, titlurile I-IX din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2007, ed. specială din 08 februarie. [citat 22.06.2018]. Disponibil: <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
13. CUSLII, E. *Impozitele*[online].[citat 20.10.2017]. Disponibil: http://utm.md/meridian/2015/MI_1_2015/18

14. FUIOR, E. Particularitățile planificării fiscale în condițiile actuale și efectele ei asupra performanțelor financiare a întreprinderii. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă în cadrul euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. Euroregiunea Siret-Prut-Nistru*. Iași: Tehnopress, 2010, vol. 7, pp. 202- 210. ISBN 978-973-702-812-9.
15. PERCIUN, R., POPA, V. Presiunea fiscală un element esențial în asigurarea stabilității financiare a statului. În: *Analele Institutului de Economie, Finanțe și Statistică*. Chișinău: IEFS, 2013. pp.125-132. ISSN 1857-3630.
16. ULIAN, G., ȘESTACOVSCAIA, A. Direcțiile prioritare de investiții în dezvoltarea sectorului vitivinicol din Republica Moldova în contextul globalizării. În: *Politici financiare de relansare a creșterii economice în condițiile crizei economice mondiale: conf. șt. intern., (29-30 aprilie 2010)*. Chișinău, 2010. vol. 2. pp. 7-11. ISBN 978-9975-9956-4-1
17. BULGAC, C. The influence of social and health insurance contribution on the pressure of taxation at national level. În: *Scientific Symposium of Young Researchers*, April 23-24, 2015. Chișinău, 2015. Ed. a 3-a, vol. 1. pp. 20-24. ISBN 978-9975-75-753-9.
18. *Tax burden. Definition and meaning* [online]. [citat 24.08.2017]. Disponibil: http://www.investorwords.com/8711/tax_burden.html
19. GEFROY, J.-B. *Grands problèmes fiscaux contemporains*. Paris: PUF, 1993. 671 p.
20. ГОФМАН, А.П. *Методика оценки налоговой нагрузки предприятий малого бизнеса в границах «налогового коридора»*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Иваново, 2008. 26 с.
21. КИКУ, Н.Г. *Курс лекций по дисциплине «Управление налогообложением»*. Кишинэу: МЭА, 2011. ISBN 978-9975-75-581-8.
22. МАЛАХОВ, П.В. *Совершенствование методов оценки влияния налоговой нагрузки на финансовую устойчивость предприятия*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Нижний Новгород, 2011. 26 с.
23. МИРОНОВА, И.Б. Категории "налоговое бремя" и "налоговая нагрузка": их значимость и применение в налоговой науке и практике. *Инновационное развитие экономики*. 2014, № 5(22), с.5-8.
24. РОГОЖИН, А.Н. *Налоговая нагрузка в системе налоговой политики государства и организаций*: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. Саратов, 2012, 19 с.

ADNOTARE

la teza pentru obținerea gradului științific de doctor în științe economice „Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol”, Bulgac Corina, Chișinău, 2019, specialitatea 522.01 – Finanțe

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 144 de surse, 65 anexe, 147 pagini de text de bază, 28 figuri, 54 tabele și 40 formule. Rezultatele obținute sunt publicate în 22 de lucrări științifice cu un volum total de 9,24 coli de autor.

Cuvinte-cheie: politică fiscală, presiune fiscală, impozite, instrumente fiscale, plăți fiscale, planificare fiscală, încasări fiscale, administrare fiscală, reglementare fiscală, entitate, eficiență fiscală, optimizare fiscală, coridor fiscal, stabilitate financiară a entității.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice și metodologice ale conceptului de „presiune fiscală” și în evaluarea efectelor economice ale acesteia asupra entităților din sectorul vitivinicol din perspectiva elaborării propunerilor privind atenuarea impactului generat de sistemul fiscal asupra situației financiare a întreprinderilor din sectorul vitivinicol.

Obiectivele cercetării: dezvoltarea și aprofundarea conceptului presiune fiscală; elucidarea efectelor presiunii fiscale asupra economiei și a societății, stabilirea rolului politicii fiscale, în vederea sustenabilității financiare a entităților; identificarea efectelor economice ale presiunii fiscale asupra rezultatului financiar, asupra profitabilității și asupra stabilității financiare a întreprinderilor; reflectarea dependenței dintre nivelul presiunii fiscale și rezultatele financiare, rentabilitate, lichiditate și stabilitate financiară a entităților din sectorul vitivinicol; analiza comparativă a metodelor de determinare a presiunii fiscale, identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale acestora, precum și propunerea metodologiei de determinare a presiunii fiscale, care ar prezenta nivelul real al presiunii fiscale asupra subiecților economici din sectorul vitivinicol; determinarea presiunii fiscale la un șir de întreprinderi din sectorul vitivinicol; justificarea necesității reglementării presiunii fiscale, cu scopul de a stimula activitatea de întreprinzător.

Noutatea și originalitatea științifică constau în: dezvoltarea conceptelor de „presiune fiscală” și „planificare fiscală” precum și elaborarea unor măsuri de menținere a echilibrului între reducerea nivelului presiunii fiscale și riscurile fiscale la întreprinderile din sectorul vitivinicol; recomandarea unor măsuri de diminuare a nivelului presiunii fiscale a întreprinderilor din cadrul sectorului vitivinicol; argumentarea necesității introducerii indicatorului „presiune fiscală” în raportarea financiară la nivelul întreprinderii; ajustarea etapelor de planificare fiscală la întreprinderile din sectorul vitivinicol; elaborarea unui sistem de determinare a nivelului presiunii fiscale a entităților din sectorul vitivinicol în baza mai multor criterii; elaborarea și validarea modelului econometric de evaluare a interdependenței dintre nivelul presiunii fiscale și cel al stabilității financiare a entităților din sectorul vitivinicol.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în fundamentarea, din punct de vedere științific și metodologic, a importanței presiunii fiscale și a efectelor acesteia asupra indicatorilor financiari și economici ai întreprinderilor din sectorul vitivinicol, fapt ce a confirmat necesitatea elaborării metodologiei de calcul a indicatorului respectiv, aprobarea la nivel normativ a acestei metodologii și a valorilor optime admise ale presiunii fiscale pentru sectorul respectiv, cu scopul de a reduce consecințele negative ale efectelor presiunii fiscale asupra entităților din sectorul vitivinicol.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în aprofundarea și dezvoltarea conceptelor privind *presiunea fiscală* și *planificarea fiscală*; sintetizarea metodelor de determinare a nivelului presiunii fiscale la nivel microeconomic utilizate în practica mondială; elaborarea metodologiei de determinare a nivelului optim al presiunii fiscale pentru entități în limitele coridorului fiscal; elaborarea pentru fiecare sector al economiei a „punctului critic” al presiunii fiscale optime, în scopul elaborării standardelor sectoriale privind presiunea fiscală marginală.

Valoarea aplicativă a lucrării. Prevederile teoretice, fundamentate în teză, pot fi folosite de către: ministerele și departamentele de resort; autoritățile fiscale; managerii entităților, în procesul instructiv, pentru predarea cursurilor universitare (precum: „Gestiunea fiscală”, „Planificare Fiscală”, „Fiscalitate și Administrare Fiscală”, „Evaluarea Afacerii”).

Implementarea rezultatelor științifice: Cele mai importante rezultate ale cercetării au fost acceptate spre implementare în cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului, a entității „SUVOROV VIN” S.R.L. și în activitatea didactică din cadrul ASEM.

ANNOTATION

**to the thesis to obtain the scientific degree of doctor in economic sciences
„The economic effects of fiscal pressure in the wine sector”,
Bulgac Corina, Chişinău, 2019, speciality 522.01 – Finance**

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 144 sources, 65 annexes, 147 pages of main text, 28 figures, 54 tables and 40 formulas. The researchers are published in 22 scientific works, with a total volume of 9,24 sheet copyright.

Keywords: fiscal policy, tax burden, tax, fiscal instruments, tax payments, tax planning, tax revenue, tax administration, tax law, entity, tax efficiency, tax optimization, tax corridor, financial sustainability of the entity.

Purpose of this paper is to develop theoretical foundations, methodological and practical economic effects of the tax burden on wine-sector entities in terms proposals to mitigate impact of tax system on the financial situation of enterprises in the wine sector.

Research objectives: development and strengthening the concept "tax burden"; elucidating the effects of the tax burden on the economy and society, establishing the role of fiscal policy to financial sustainability entities; identify the economic effects of the tax burden on the financial result, the profitability and financial stability of companies; reflecting the dependence of the tax burden and financial results, profitability, liquidity and financial stability of the wine sector entities; comparative analysis of methods for determining the tax burden, identifying the strengths and weaknesses of these, and the proposed methodology for determining the tax burden pose real level of tax burden on business entities in the wine sector; determining the tax burden to a number of businesses in the wine sector; justify the need regulating tax burden in order to stimulate entrepreneurship.

Scientific novelty and originality consists of: developing the concepts of "tax burden" and "tax planning" and the development of measures to maintain a balance between lowering the tax burden on businesses and tax risks in the wine sector; recommending measures to curbing the tax burden of businesses in the wine sector; the rationale of using the indicator "tax burden" in financial reporting for the enterprise; determining the need for tax planning and proposal stages of the wine sector enterprises; develop a system for determining the level of tax burden of economic entities in the wine sector based on several criteria; development and validation of econometric evaluation model of interdependence between the tax burden and the financial stability of the wine sector entities.

The results which contribute to the settlement of a matter important scientific consist in foundation of scientific and methodological importance of fiscal pressure and the effects of this on financial indicators and economic indicators of businesses, which confirmed the need to develop methodology for calculating this indicator, the approval of a normative of this methodology and values optimal permissible tax burden for the wine sector in order to reduce the negative effects of tax burden on wine-sector entities.

The theoretical significance of the work lies in deepening the concepts of tax burden and tax planning; synthesizing methods of evaluations of tax burden microeconomic level used in world practice; developing the methodology for determining the optimal level of tax burden for fiscal entity within the corridor; development of each sector of the economy "critical point" of optimal tax burden in order to develop sectorial standards on the marginal tax burden.

The value of the work. Theoretical provisions, based in the thesis can be used by the ministries and departments; tax authorities; enterprises and entrepreneurs; entity managers in the educational process, for teaching in universities such topics as "Fiscal management", "Tax planning", "Taxation and Tax Administration", "Business valuation".

Implementation of scientific results: The most important results of the research were accepted for implementation within the Ministry of Agriculture, Regional Development and Environment, the entity "SUVOROV VIN" SRL and teaching staff of ASEM.

АННОТАЦИЯ

к диссертации „Экономические эффекты налогового давления в винодельческом секторе”,
Корина Булгак, Кишинев, 2019, специальность 522.01 – Финансы

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 144 источников, 65 приложений, 147 страниц основного текста, 28 рисунков, 54 таблиц и 40 формул. Результаты исследования опубликованы в 22 научных работах с общим объемом 9,24 авторских листов.

Ключевые слова: бюджетная политика, налоговая нагрузка, финансовые инструменты, налоговые платежи, налоговое планирование, налоговые поступления, налоговое администрирование, налоговое право, юридическое лицо, налоговая эффективность, оптимизация налогообложения, налоговый коридор, финансовая устойчивость предприятия.

Цель работы состоит в развитии основных теоретических и методологических принципов экономических эффектов налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты винодельческого сектора с целью разработки предложений которые позволят смягчить воздействие налоговой системы на финансовую ситуацию предприятий из винодельческой отрасли.

Задачи исследования: разработка и углубление концепции «налоговое давление»; прояснение последствия фискального давления на экономику и общество, установление роли фискальной политики в целях обеспечения финансовой устойчивости субъектов; выявление экономических последствий фискального давления на финансовые доходы, рентабельность и финансовую устойчивость предприятий; отражение зависимости между уровнем налогового давления и финансовыми результатами, рентабельностью, ликвидностью и финансовой устойчивостью субъектов винодельческого сектора; сравнительный анализ методов определения налогового давления, выявление их сильных и слабых сторон, а также предложение методологии определения налогового давления, которое представит фактический уровень налогового давления на хозяйствующие субъекты винодельческого сектора; определение налогового давления на ряд предприятий из винодельческого сектора; обоснование необходимости регулирования налогового давления в целях стимулирования предпринимательской деятельности.

Научная новизна диссертации: разработка концепций «налогового давления» и «фискального планирования», а также разработка мер по поддержанию баланса между снижением налогового давления и налоговых рисков для предприятий винодельческого сектора; рекомендация мер по снижению уровня налогового давления предприятий винодельческого сектора; аргументация необходимости ввода показателя «налогового давления» в финансовой отчетности на уровне предприятия; регулировка этапов налогового планирования для предприятий винодельческого сектора; разработка системы определения уровня налогового давления хозяйствующих субъектов винодельческого сектора на основе нескольких критериев; разработка и рассмотрение эконометрической модели оценки взаимозависимости между уровнем фискального давления и финансовой устойчивостью субъектов винодельческого сектора.

Результаты, которые способствуют урегулированию важного научного вопроса состоят в обосновании научно-методологического значения налогового бремени и его влияния на финансовые и экономические показатели предприятий из винодельческого сектора, которые подтвердили необходимость разработки методики расчета этого показателя, нормативного утверждения этой методологии и оптимально допустимой налоговой нагрузки для винодельческой отрасли, в целях снижения негативного воздействия фискального давления на действующие субъекты винодельческого сектора.

Теоретическая значимость работы заключается в углублении и разработке концепции налогового давления и налогового планирования; синтезирование методов определения уровня фискального давления на микроэкономическом уровне, используемом в мировой практике; разработка методологии определения оптимального уровня налогового давления для субъектов в пределах налогового коридора; разработка для каждого сектора экономики «критической точки» оптимального налогового давления в целях разработки отраслевых стандартов по маргинальному налоговому давлению.

Практическая значимость работы. Теоретические положения, обоснованные в диссертации, могут быть использованы министерствами и ведомствами; налоговыми органами; предприятиями и предпринимателями; организациями и менеджерами, а также в учебном процессе, для изучения таких дисциплин как „Налоговое управление”, „Налоговое планирование”, „Налогообложение и налоговое администрирование”, „Оценка бизнеса”.

Внедрение научных результатов: Наиболее важные результаты исследования были приняты к реализации в рамках Министерства Сельского Хозяйства, Регионального Развития и Окружающей Среды, предприятия „СУВОРОВ VIN” SRL и в качестве дидактических материалов в преподавании в Молдавской Экономической Академии.

BULGAC CORINA

EFACTELE PRESIUNII FISCALE ÎN SECTORUL VITIVINICOL

Specialitatea: 522.01. FINANȚE
Rezumatul tezei de doctor în economie

Aprobat spre tipar: **23.05.2019**

Hârtie ofset. Tipar ofset

Coli de tipar: **2,63**

Formatul hârtiei: 60x84 1/16

Tiraj **50** ex.

Comanda nr. 10

Serviciul Editorial-Poligrafic al
Academiei de Studii Economice a Moldovei
Str. Bănulescu-Bodoni 61, MD-2005, Chișinău